

КРИМСЬКІ ВИТИНАНКИ НА ПОДІЛЛІ

Виставка художніх шкіряних виробів культуролога, викладача Національної академії природоохоронного та курортного будівництва Валентини Шитікової під назвою «Кримські мотиви в гостях у Поділля» відкрилася у Вінницькому обласному центрі народної творчості. Це другий приїзд кримського майстра декоративно-прикладного мистецтва на Поділля. Вперше вона побувала тут у 2008 році на Всеукраїнському святі народного мистецтва «Українська витинанка» в Могилеві-Подільському.

— До того часу я не займалася витинанкою, — розповідає Валентина Миколаївна. — Створювала різні побутові речі за техніками роботи зі шкірою. А вирізування розширило творчі можливості, даючи змогу передати у виробах власні почуття, родинні зв'язки. Я долучилася до цього бренду української витинанки і черпаю натхнення в культурі, витоки якої знаходяться в шкіряному одязі древніх скіфських племен.

Її вироби демонструвалися на багатьох виставках — міських, регіональних, всеукраїнських та міжнародних, презентуючи кримський стиль та культурну спадщину півострова. Зокрема, на міжнародній виставці в Будапешті у 2003 році майстриня показала свою колекцію, створену за угорськими мотивами.

За участі В. Шитікової в рамках обмінних виставок між областями України протягом останніх чотирьох років — з 2009 до 2012 — відбувалися в Криму виставки декоративно-прикладної творчості директора Могилів-Подільського міського будинку народної творчості, заслуженого працівника культури України Оксани Городинської — паперових витинанок, вишивок, пасхальних писанок, розмальованих у стилі подільських та інших українських орнаментів, на експозиційних майданчиках Всеукраїнського інформаційно-культурного центру та етнографічного музею.

(Закінчення на 9-й стор.)

Валентина Шитікова

Оксана Городинська

Кримських гостей вітає начальник управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації Марія Скрипник

НА ДОПОМОГУ
ВЧИТЕЛЮ

УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ В КРИМУ

Уроки з народознавства — це той бальзам, який потрібно прикладати до ран нашої духовності, це наш порятунок і наші ліки від байдужості. Щоб уберетися від «духовної загибелі», потрібно повернутися до духовних джерел, які жили наших пращурів.

На жаль, молодь все більше забуває давні традиції свого народу, його культуру й духовні цінності. Оберегом пам'яті для молоді можуть стати фольклор, міфологія, пісня, заповіді батьків і дідів, традиції, пов'язані з народним календарем, такі, як Різдво, Покрова, Свято Миколая, Великдень.

Це як ніхто розуміють учителі української мови та літератури НВК «Школа-гімназія» № 25, тому роблять все можливе, щоб їхні вихованці знали якомога більше про свій край, народ, культуру і духовні цінності.

І. М. Орловська

Ірину Миколаївну Орловську, вчительку української мови та літератури, можна назвати справжньою берегинєю традицій народу. Старанно оберігає вона вогник духовності, уроки з народознавства проводить натхненно і цікаво. Наприклад, таким був урок-інсценування весільного обряду за українськими народними традиці-

ями, підготовлений нею з учнями 11 класу. Пропонуємо вашій увазі сценарій проведення цього заходу, який зможуть використати на уроках учителі інших шкіл.

Галина КАЧУЛА, вчителька української мови та літератури вищої категорії НВК «Школа-гімназія» № 25 (Продовження на 13-й стор.)

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олесь БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnicтво@gmail.com

ЗАСІДАННЯ РАДИ МІНІСТРІВ АР КРИМ

12 лютого під керівництвом голови Ради міністрів АР Крим Анатолія Могильова відбулося засідання уряду автономії, в якому взяли участь Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда, голова кримського парламенту Володимир Константинов, члени Ради міністрів автономії.
Обговорено 45 питань, серед яких: внесення змін до бюджету АРК на 2013 р., затвердження заходів щодо збільшення надходжень до місцевих бюджетів АРК у 2013 р., а також забез-

печення економного і раціонального використання бюджетних коштів і посилення фінансово-бюджетної дисципліни. Затверджено Порядок використання коштів бюджету АРК на 2013 р., передбачених на заходи з забезпечення реалізації стратегічних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку автономії. Крім цього, під час заходу затверджено склад Громадської ради при уряді автономії.
Також на засіданні розглянуто низку організаційно-ад-

міністративних питань, зокрема, затверджено план заходів з виконання в АРК доручення Президента України від 6 грудня 2012 р. та реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р.
Крім цього, було ухвалено порядок надання пільг жінкам, удостоєним почесного звання України «Мати-героїня», і внесено зміни до постанови Ради міністрів АР Крим «Про проведення кримської акції «Успіх року».
Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

САКСЬКИЙ КУРОРТ ЛІДИРУЄ

Санаторії міста-курорту Саки лідирують у Криму за заповненістю і у відсотковому відношенні випередили традиційні південнобережні курорти. Зокрема, за підсумками січня сакські оздоровниці були заповнені на 46%, тоді як у Ялті ця цифра становила 18%. Про це повідомляє прес-служба Міністерства курортів і туризму АРК.
«Головною пам'яткою Сак і золотим запасом є цілісні гряди. Люди йдуть до нас за здоров'ям, тому ми і позиціонуємо своє місто як курорт із лікуванням і оздоровленням», — зазначив начальник управління економіки і ринкових відносин Сакської міської ради Шериф Османов.
За його словами, нині тут функціонують усі 13 об'єктів санаторно-курортного комплексу, в яких з початку року відпочили понад дві тисячі людей.
Сакське солоне озеро називають величезною природною лабораторією, де готується унікальний бальзам — лікувальні гряди. При невеликих розмірах у 8 квадратних кілометрів озеро має запаси в 5 млн. куб. м лікувальних грядей.

А КОЛЕКТИВ — ПРОТИ!

Колектив Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти збирається заперечувати рішення Ради міністрів АРК про його ліквідацію. Таку позицію висловили співробітники колективу на загальних зборах, повідомляє Кримське інформаційне агентство.
За словами співробітників інституту, КРІП-ПО — найстаріший вищий навчальний заклад Криму, який виконує широке коло освітніх завдань. Інститут займається підвищенням кваліфікації вчителів, перепідготовкою, проведенням олімпіад, конкурсів, роботою з обдарованою молоддю. Якщо буде створюватися центр, то передбачається залишити тільки методичну службу. У колективі на сьогоднішній день — 147 працівників, методистів — 55», — зазначила проректор інституту з навчальної роботи Ірина Денисенко.

Співробітники інституту мають намір звернутися до голови Верховної Ради Криму Володимира Константинова, тому що остаточне рішення про ліквідацію буде ухвалюватися на сесії кримського парламенту. Також буде передано звернення Президентів України Віктору Януковичу через його Постійного Представника в Криму Віктора Плакіду. Якщо буде потреба, співробітники подадуть позов до суду на предмет розгляду законності ухваленого рішення.
Нагадаємо, що 12 лютого Рада міністрів АР Крим ухвалила рішення щодо ліквідації Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти та відкриття на його базі Центру післядипломної педагогічної освіти. Це дозволить утричі зменшити витрати на утримання інституту, який обходиться бюджету в 8 млн. грн. щорічно. При цьому буде збережена методична база, триватиме робота з підготовки підручників тощо.

ЧОРНЕ МОРЕ — ЧИСТА ХВИЛЯ?

Наскільки пам'ятається, фінансова ситуація навколо кримської телекомпанії «Чорноморська» ніколи не була безхмарною. Навіть тоді, коли її співвласники були при владі, а особисто Людмила Денисова очолювала Міністерство соціальної політики і опікувалася знедоленим людом України, відстоюючи його права, у тому числі, і на вчасне одержання зарплати. А ще опікувалася вона наповненням Пенсійного фонду, для чого прем'єр-міністр змушена була навіть задіяти нецільові грошові надходження, за що, зокрема, і «париться» тепер у кутузі. Та чи здогадувалася вона, що у той же час її права рука Л. Денисова та інші сподвижники видають своїм працівникам «конвертовані» зарплати, це ж бо не валютою, а у конвертах, з яких до державних фондів не робиться жодних відрахувань?
Не знаю, як тоді до цього ставилися працівники «Чорноморки», швидше за все, їхньою думкою просто ніхто не цікавився, але ось воно і далось взнаки. Бо на що можуть розраховувати її працівники, подавши до суду, які, згідно з документами, одержували «мінімалку»: по 12 тис. гривень на місяць? І

хоча люди, присутні на прес-конференції, яку скликали працівники телекомпанії та Національна спілка журналістів України, і заявляють про гроші, «які обіцяли», та усну обіцянку до справи не пришесть.
З січня цього року із «Чорноморки» звільнилося вже 17 людей, 7 із яких — минулого понеділка. А ті, хто ще на щось сподівається, не проти, аби власників позбавили депутатської недоторканності і вони відповіли перед законом як за невиплачені гроші, так і за моральні збитки.
А ще кілька місяців тому ці працівники не шкодували зусиль, аби такі відкрити власникам телекомпанії дорогу до влади і до таких бажаних депутатських мандатів. І ось тепер пані Денисова «передала» їх під начало своїх доньок і зятя, а пан Сенченко заявляє відкрито: «Лучше не будет, а кто будет бузить, пусть идет вон».
Кілька днів тому частина працівників оголосила страйк, вони оприлюднили свою позицію в телефєфірі, зокрема, взявши участь у телепередачі ДТРК «Крим» «Відкрита політика». Дійшло і до прес-конференції. Але посправжньому сподіватися їм ні на кого. І слушно сказав один із присутніх:
— Треба спиратися не тільки на працевластців та журналістське співтовариство, але

ЧВЕРТЬ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ Є «ЛИПОВИМИ»?

Щонайменше чверть учасників бойових дій користуються пільгами держави без жодних на те підстав. Про це повідомив голова Української спілки ветеранів Афганістану (УСВА), Герой України Сергій Червонописький на прес-конференції з питань соціального захисту ветеранів війни та з нагоди 24-ї річниці виведення військ із Афганістану, що відбулася у вівторок в УКРІН-ФОРМІ.
«За нашими підрахунками, одна четверта, а в деяких районах і третина учасників бойових дій є липовими. Сьогодні нараховується сім відомств, які видають посвідчення. Лише торік у державі, яка не воює, отримали посвідчення учасників бойових дій 8 тисяч осіб. Інваліди війни плодяться у нас, як в інкубаторі», — сказав С. Червонописький, додавши, що нещодавно УСВА виявила навіть двоє «липових» Героїв СРСР.
Він уточнив, що в Україні посвідчення учасників бойових дій видають Мініборони, СБУ, МВС, служба спецв'язку, прикордонники і навіть податкова. За його словами, із фактами видачі «липових» посвідчень держава має рішуче боротися. «Ми зараз питання про перегляд усіх посвідчень ставимо принципово. Треба подивитися і відфільтрувати. Але нас не хочуть чути», — наголосив С. Червонописький.
Він навів й інші конкретні приклади: «У тому ж Севастополі 7,5 тисячі учасників бойових дій є моряками цивільного флоту. Десять там плавали поблизу району бойових дій і за 200 доларів купили собі посвідчення. А це мільйони й мільйони народних грошей, які йдуть зовсім не туди, куди треба. Корумповані чиновники виписують посвідчення, а на державу їм плювати», — зазначив голова УСВА.
Він також зауважив, що «липові» пільговики зазвичай моментально стають на квартирний облік.
«Ми запропонували створити відповідну структуру, яка б зайнялася переглядом таких посвідчень, починаючи від району та області і завершуючи Кабінетом Міністрів. Але обов'язково — за активної участі громадських організацій», — підсумував Сергій Червонописький.

це й на глядацьку та читацьку аудиторії. Люди чекають реальної четвертої влади, яка буде захищати їхні інтереси, і вони теж підуть за нею у вогонь і у воду!
Але добре моралізувати, щомісяця одержуючи зарплату. Ради справедливості маю сказати, що і у нас так теж було не завжди. І якщо максимум безгрошов'я у тележурналістів становить поки що 3 місяці, то у нас було й по 6, і більше. І виживали... завдяки читачам, завдяки ідеї, бо працювали не на купку багатіїв, не задля процвітання їхнього бізнесу.
Втім, нікому не раджу такого виживання, тим більше найулюбленіший із кримських телекомпаній. А тому звертаюся до пані Л. Денисової та панів А. Сенченка і С. Велижанського (останній теж нібито причетний особисто). Вельминешановні! Якщо ваша репутація вас не хвилює, то невже вам байдуже те, що думають сьогодні про вас ваші виборці?! Вони ж негайно перекинуться до лав «біло-синіх», де так своїх не «кидають»! Виборці ж вам цього не пробачать!
Втім, буквально учора з ностальгічним почуттям переглядаючи програму «Чорноморки», переконалася — мораллю тут не візьмеш — телекомпанія вправно і навіть до непристойного вправно продовжує працювати на своїх господарів...
Тамара СОЛОВЕЙ

ПОМЕР КОЛИШНІЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ ГЕННАДІЙ УДОВЕНКО

«Пішла з життя людина, яка стояла біля витоків створення незалежної Української держави та сучасної національної дипломатичної служби. Україна втратила знаного й шанованого в усьому світі професіонала своєї справи, державного діяча, справжнього патріота», — йдеться у співчутті Президента України Віктора Януковича.
Прем'єр-міністр України Микола Азаров від імені Кабінету Міністрів та від себе особисто висловив глибокі співчуття близьким та рідним Г. Удовенка.
«Від імені Міністерства закордонних справ прошу прийняти найщиріші слова співчуття і підтримки у час тяжкої скорботи», — зазначається у листі міністра закордонних справ України Л. Кожари, надісланому родині Г. Удовенка.

«ХОЧУ ЗАЛИШИТИСЬ ОПТИМІСТОМ...»

Україні доведеться рухатися двома шляхами — один шлях веде до суттєвого зменшення енерговитрат за рахунок освоєння нових технологій у всіх галузях народного господарства; другий — нарощування власного видобування газу. І один, і другий шляхи мають часовий вимір. Щоб досягти поставлених цілей, потрібні фінанси і час. Ми вже втратили чимало часу, зарядившись на боротьбу за дешевий російський газ. Але нічого дешевого немає, дешевий лише сир у мишоловці. Є світові ціни на певну продукцію, і вони чинні для будь-якої держави, і України у тому числі.

Що для України є можливим у питанні нарощування власного видобування газу? Чи є у нас своєї ресурси газу? Є. Вони зосереджені на вже відкритих газових родовищах, звідки йде видобування сьогоднішніх 20-ти мільярдів кубічних метрів газу. Вони знаходяться на шельфі, схилах, улоговинах Чорного моря. Газ є у вугільних пластах Донбасу. Тепер нам пропонують допомогу в пошуках та освоєнні сланцевого газу на Олескій та Юзівській територіях.

На мій погляд, уряду варто було б зосередитися на освоєнні ресурсів метану з вугільних шахт, адже лише у Донбасі можна, на думку фахівців, видобувати щорічно 5-7 мільярдів кубічних метрів метану. Водночас це звелю б травматизм шахтарів та їхню загибель до мінімуму, як це досягнуто у США, де вже впродовж 50-ти років не фіксується жодної смерті

шаhtarів від вибухів метану в їхніх відомих шахтах. Спочатку йде дегазація, а вже потім видобування вугілля. На превеликий жаль, цей шлях для України виявився непростим, поки що він обмежується лише якимись незначними роботами та деклараціями, хоча на вивчення цієї проблеми вже витрачено сотні мільйонів гривень.

Що стосується сланцевого газу, то зауваження багатьох екологів та громадськості є слушними й актуальними. Треба добре усвідомити, за яких умов можна завдати шкоди природі при розвідці і подальшому видобуванні нетрадиційного газу. Адже відомо, що будь-яке промислове виробництво пов'язане з ризиками для навколишнього середовища. Але найбільшої шкоди можна завдати тоді, коли не дотримуються правил технології виробництва. Видобування сланцевого газу основане на гідравлічному розриві пласта, при якому використовуються спеціальні рідини — полімерні розчини у великих обсягах. У нашому випадку фахівці повинні досконало вивчити, при яких тисках і кількостях рідини буде виконуватися цей розрив пласта. Треба знати, як будуть поширюватися тріщини, добре планувати закупівлю та транспортування води, її повторне використання на інших свердловинах, тобто збереження, а не скидання у водоймища чи ріки відпрацьованої води. Українським можновладцям

та фахівцям треба добре знати ризики та знайти способи їх запобігання. Світовий досвід виконання цих робіт є найбільшим у США. Він повинен бути добре проаналізований для вироблення наших правил виконання робіт.

Важливим є наявність кадрів, які вміють реалізувати гідравлічний розрив. Вони в Україні є, особливо в системі ЗАТ «Укрнафта», в якій щорічно виконуються майже на ста свердловинах потужні гідророзриви. Під моїм науковим керівництвом у 2007 році В. В. Цюмко захистив дисертацію на цю тему. І безпосередньо виконувати роботи на нафтових свердловинах. Там суворо дотримуються правил безпеки і охорони навколишнього середовища. Очевидно, що його досвід може бути використаний в Україні і для видобування сланцевого газу. Тобто перед початком робіт треба залучити перевірені інженерні кадри. Якщо врахо-

увати співробітництво з компанією «Shell», яка має великий досвід проведення гідророзривів, то треба, щоб була у нас чітка база розрахунків — нормативів, податків, вартість кварцевого піску, що заповнюватиме тріщини гідророзриву і таке інше. Дуже багато залежатиме від геофізичних досліджень. Важливим є наявність в Україні інфраструктури. Добре, що в Україні є люди, які турбуються про її майбутнє, висловлюють щодо проблеми гідророзривів багато застережень. Жодне з них не можна обминати, на них має бути дана професійна, фінансова і організаційна відповідь.

Я хочу залишитись оптимістом, сподіватись на те, що і газ зі сланцю буде видобуватися, і не буде завдано шкоди нашій землі. Але, звичайно, це не повинно бути подібним до процедури з Одеським терміналом, помпе не відкриття якого відбувалося перед телекамерами у присутності Прем'єр-міністра Миколи Азарова і нинішнього віце-прем'єра уряду України Юрія Бойка. Бо воно завдало великої моральної шкоди Україні і породило сумнів у суспільства в здатності вирішувати дуже важливі завдання ліквідації залежності України від путінських вимог.

Роман ЯРЕМІЙЧУК

На фото: професор Роман Яремійчук з укладеним ним найбільшим перекладним технічним «Англо-українським/українсько-англійським нафтогазовим словником»

«ЖЕРИ АБО ЗДОХНИ»: ШПІГЕЛЬ КОНСТАТУЄ СТРАТЕГІЧНУ КРИЗУ «ГАЗПРОМУ»

Рішення «Газпрому» про виставлення «Нафтогазу» величезного рахунку на 7 мільярдів доларів за газ, який навіть не було отримано, є ще одним свідченням того, що російський газовий гігант переживає стратегічну кризу. Саме такого висновку доходить впливове німецьке видання «Шпігель» у редакційній статті «Стратегічна криза «Газпрому»: Газовий Голіаф опускається на коліна».

«Відправником рахунку був російський газовий концерн «Газпром», а ту суму, яка стояла у рахунку, важко було сприйняти інакше як оголошення війни: росіяни вимагають сім мільярдів доларів. За 16 мільярдів кубічних метрів газу, який в Україні навіть і не бачили», — нагадують журналісти видання.

Вони зазначають, що чарівна умова «бери або плати» (take or pay) тривав чимало часу, але прикметою договорів «Газпрому» із клієнтами та свідченням російської могутності на газовому ринку. Однак ситуація змінюється, адже розвиток технологій та збільшення конкуренції на ринку газу розквітують монополітичні позиції російського гіганта.

«Технологічний прогрес починає загрожувати моделі ведення справ «Газпрому», а сам монополіст надто довго зволікав із тим, щоб відмовитися від неї. «Жери або здохли» — саме так досі звучала його цінова політика. Багато країн, серед них і Україна, упродовж десятиліть залежали від постачання газу «Газпромом»; однак тепер ринок стає все глобальнішим. Пропозиція газу зростає, ціни — падають, а монополія «Газпрому» починає потроху розсипатися», — йдеться у публікації.

Видання зазначає, що «Газпром» нині відчуває «тиск з усіх боків». Причиною цього

служать розвідки Німеччини (БНД), — зазначає «Шпігель».

Видання констатує, що за останні роки попит на постачання російського «Газпрому» зменшився значно сильніше, ніж загальний попит на газ. В Італії, наприклад, загальний попит за перші три квартали 2012 року зменшився на 2,6%, а от постачання «Газпрому» впало на цілих 11%. У Нідерландах загальний обсяг збуту зменшився на 9%, тоді як збут продукції «Газпрому» — на 42,6%. У Польщі споживання навіть зросло на 6,2%, а «Газпром» доставив до цієї країни на 11,5% менше газу.

«Шпігель» доходить висновку, що російський газовий концерн втрачає свої лідерські позиції на ринку. При цьому Єврокомісія має намір обмежити їх ще більше: з початку вересня представники цієї структури ведуть перемовини, чи не зловживає «Газпром» своїм монополітичним становищем на європейському ринку.

«За межами ЄС «Газпром» також нашоветується на спротив. Україна, ключовий покупець російського газу, котрий хронічно бідує, зменшує импорт газу. Підписана 2009 року газова угода «купуй або плати» передбачає щорічні постачання газу на рівні 41,6 млрд. кубометрів. Фактично ж Київ купив у 2012 році тільки 25,9 млрд. кубометрів, а 2013 року це взагалі може бути обсяг у 20 млрд. кубічних метрів газу», — пише видання.

«Шпігель» зауважує, що високі затрати на виробництво енергії і так загрожують задушити українську еконо-

міку. А тут іще Україна змушена платити за 1000 кубічних метрів природного газу просто лихварську ціну — 425 доларів США. Можливу знижку ціни на газ росіяни прив'язують до політичних вимог. Москва дала Києву зрозуміти, що Україна може розраховувати на знижки тільки за умови, що вона приєднається до очолюваного Росією Митного союзу. Так, як це має місце із поступливою Білоруссю, котра за 1000 кубометрів природного газу платить аж цілих 185 доларів США.

Як зазначає німецьке видання, Україна наразі відпрацьовує шляхи і можливості для того, щоб уникнути такого шантажу у майбутньому. У портовому місті Одеса має з'явитися термінал для танкерів, що транспортують скрапленний газ. За декілька днів до того, як «Газпром» виставив свій 7-мільярдний доларовий рахунок, Київ підписав угоду з американською корпорацією «Shell» про освоєння родовищ сланцевого газу в самій Україні. До підписання майже готові також відповідні угоди з «Chevron» та «Exxon».

Журналісти зазначають, що нині «Газпром» опинився під тиском навіть у самій Росії. Зокрема, це пов'язано зі зростанням конкуренції на внутрішньому ринку, що раніше було важко уявити. Нині другим за обсягом виробником газу в країні є компанія «Новатек», яка лише у 2011 році збільшила видобуток на 45% й успішно відбиває у «Газпрому» великих клієнтів і частину ринку.

«Московські політологи дотримуються думки, що зірка шефа «Газпрому» Олексія Міллера вже опускається за обрій. Вони констатуєть «послаблення його позицій» у силовому колі Володимира Путіна», — зазначає «Шпігель».

ДОВКОЛА ГАЗУ...

Критикуючи ідею видобутку сланцевого газу в Україні, кожна політична сила переслідє власні мотиви. Таку думку в коментарі УКРІНФОРМУ висловив директор Київського центру політичних досліджень і конфліктології Михайло Погребинський.

«У кожного свої різні мотиви. «Свободу» і «Батьківщину» об'єднує ненависть до влади, а Медведчук відстоює свою лінію, що треба домовлятися з росіянами, і тоді основні проблеми будуть вирішені», — сказав він.

Погребинський підкреслив, що «Батьківщина» фактично виступає проти будь-яких дій влади, а «Свобода» таким чином розширює електоральну підтримку, виступаючи в ролі лідерів екологічного протесту. «Медведчук постійно говорить: не займайтеся нісенітницею, домовтеся з Росією і у вас буде знижена ціна», — зазначив експерт.

Водночас Погребинський підкреслив, що тема сланцевого газу — це «символічна тема», оскільки, на його думку, конкретні кроки в цьому питанні можуть бути зроблені ще не скоро.

Нагадаємо, кілька днів тому в ЗМІ з'явилася інформація про те, що громадський рух «Український вибір», лідером якого є Віктор Медведчук, провів мітинг під стінами Донецької облдержадміністрації, виступивши проти видобутку сланцевого газу на Юзівській площі. Критику цієї ідеї також висловлювали депутати від фракцій «Свобода» і «Батьківщина».

Прем'єр Микола Азаров визнає наявність загрози для екології при видобутку сланцевого газу. «Звичайно, треба сказати відверто, певні проблеми і певна загроза екології є, як і при будь-якому промисловому виробництві», — написав М. Азаров на своїй сторінці в Facebook.

«Але, скажімо, не треба говорити про те, яких збитків екології завдає металургійний або хімічний завод та інші виробництва, тобто в будь-якому промисловому виробництві є ризики. Але завдання технологів, промисловців зробити так, щоб ці ризики були мінімальними», — зазначив прем'єр.

«Якщо відповідні компанії зуміли домогтися цього в США і Канаді, то і в нас жодних сумнівів немає, що і ми зуміємо забезпечити такий самий рівень екологічного захисту, як і в цих країнах. До речі, положення про це є важливою складовою в договорі про розподіл продукції», — написав Азаров.

Він також підкреслив, що Україна вивчала досвід США і Канади з видобутку сланцевого газу, у тому числі екологічні аспекти видобутку.

Тим часом, вдова Джона Леннона Йоко Оно, яка бореться із забрудненням навколишнього середовища, вимагає від губернатора штату Нью-Йорк не дозволяти видобуток нафти і газу, що здійснюється за допомогою гідравлічного розриву пласта (ГРП). Художниця звернулася до губернатора за допомогою телеролика, де демонструє, що відбувається, коли води з домашьми захоплюються водозабором міста для подачі їх жителям.

Плани України з видобутку сланцевого газу на своїй території є прямою загрозою для монополії «Газпрому». Такі ж тенденції фахівці фіксують в Європі та інших країнах світу. Своєю думкою про розвиток ситуації газеті «Взгляд» висловив експерт з енергетичної та економічної безпеки Міжнародного інституту стратегічних досліджень П'єр Ноель.

На його переконання, експортні позиції «Газпрому» в Європі серйозно постраждали від комбінації зі зниженням споживання і зростаючої доступності зрідженого газу (LNG) за спотовими цінами. Останнє є непрямым наслідком сланцевої революції в США. — Так і ще раз так — сланцевий газ є реальною загрозою для «Газпрому», а LNG-інфраструктура вже агресивно конкурує з прокачуванням газу по трубах в Європі. Через деякий час нетрадиційний газ змусить провести реструктуризацію азіатських ринків. Для газових компаній майбутнє буде набагато менш комфортним, ніж минуле, — впевнений Ноель.

За прогнозами експерта, довгостроковий вплив сланцевої революції може проявитися в скороченні міжнародної торгівлі: велика частина видобутого сланцевого газу буде споживатися всередині країни.

Сполучені Штати Америки готові поділитися з Україною екологічно безпечною технологією видобутку сланцевого газу. Про це повідомляє прес-служба Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

«США мають технології екологічно безпечної видобутку сланцевого газу, і цим досвідом вони готові поділитися з Україною», — цитує прес-служба слова представника Державного департаменту США з питань міжнародної енергетики Карлоса Паскуаля із засідання україно-американської робочої групи з питань енергетичної безпеки за участі міністра енергетики та вугільної промисловості Едуарда Ставицького, що відбулося 4 лютого. К. Паскуаль також зазначив, що за останні роки США істотно наростили видобуток сланцевого газу, і це дозволило відмовитися від импорту вуглеводнів.

Як раніше повідомляв УНІАН, народні депутати від «Батьківщини» Арсен Аваков, Андрій Кожем'якін та Микола Томенко пропонують ввести тимчасову заборону на пошук і видобуток сланцевого газу до удосконалення механізмів забезпечення екологічної безпеки.

Голова Донецької обласної державної адміністрації Андрій Шишацький хоче, щоб були проведені незалежні експертизи для впевненості в безпечному видобутку сланцевого газу у регіоні. Він стверджує, що Донецька обласна рада «дала тільки перший дзвіл не на промислову розробку, а на вивчення».

24 січня підписано угоду між компанією «Shell» і компанією «Надра Юзівська» про розподіл продукції від видобутку сланцевого газу на Юзівській площі в Харківській і Донецькій областях. Кабінет Міністрів своїм розпорядженням від 23 січня схвалив проект угоди про розподіл продукції від видобутку сланцевого газу на Юзівській площі між Україною, компанією «Shell Exploration and Production Ukraine Investment B.V.» і «Надра Юзівська».

У травні 2012 року переможцями конкурсу з укладення угоди про розподіл продукції на видобуток газу на Олескій і Юзівській площах стали компанії «Chevron» і «Shell».

Прогнозні ресурси Юзівської площі (Харківська і Донецька обл.) оцінюються в 4,054 трлн. куб. м газу. Прогнозні ресурси Олескій площі (Львівська та Івано-Франківська обл.) — в 2,98 трлн. куб. м газу.

«ХАЗЯЇНА — НА ШКУРКИ»?*

Здається, ви завинили перед усім світом. Батькам — не до вас, а той, на кого сподівалися, як на останній ковток повітря, щойно висловив вам наболіле, в тисячі разів примноживши ваш власний біль, довівши його до такого ступеня, що, аби це було пов'язано із фізіологією, ви би мали шанс перепочити у стані больового шоку, а якщо йдеться про душу, то з нею на півгодинки не розстанешся: або-або...

Відкоркову пляшку кагору — це те перше, що потрапило під руку, знаю, що алкоголь надає смливості, навіть безрозсудства. П'ю з горла — вино нестерпно солодке і тягуче. Що робитиму далі — не знаю, швидше за все, це будуть пігулки, їх у мене цілі жмені. Та біль у шлунку із моїм гастритом незабаром перевершує поріг усіх страждань. Качаюсь на підлозі, кричу і скиглю, а поряд зі мною — мій кіт. Він припадає до мене усім тільцем, так само качається по підлозі і скиглить не людським і не кошачим голосом. І раптом я усвідомлюю, що його біль і мука — страшніші за мої, і що я не маю права вчиняти з ним так, як вчинили зі мною люди. Обіймаю його, притискую до серця, до шлунку, де все горить вогнем, а він дивиться мені в очі і просить, благає, бо знає, що люди не варті того, аби через них вдаватися до найтяжчого смертного гріха, він знає про нас так багато, але все одно дарує нам свої безмежні любов, самовідданість, вдячність...

Наступного дня мого кота не стало. Думаю, надто великий взяв він на себе вантаж негативу, аби жити з цим далі. Проте і відчай мій відступив. Зізнатися, за котом я не особливо побивалася: спочатку думала, що прийде, потім — що з часом матиму іншого, якого, можливо, теж полюблю...

І мала. І любила. Але туга за тим, який майже 30 років тому зупинив мене біля рокового порога, з часом тільки посилюється. І усім своїм подальшим життям я служила, як могла, його співродичам. Не буду вдаватися в деталі, але намагалася бути не менш самовідданою і жертовною, ніж мій вчитель.

І ось я стою в центрі міста біля магазину тканин «Шуман», не біля ветеринарної клініки, як це буває зазвичай, а саме тут. Не просто збагнути, що спорідненого можуть мати мої улюблені друзі і ці вітрини, бо в таких магазинах я нічого для них не купую. Я — то не купую, але купують їх...

Виявилось, ще в січні підприємці із Англії пакистанського походження розгорнули в Сімферополі свій вдалий бізнес: серед тканин та різних швейних приналежностей особливе місце займають натуральні хутра: із лисиці, лами, кролика... А ще — із чотиримісячних кошенят, вартістю 1,5 тис. чи то за метр, чи то за шкурку. Ті, хто бачив у вітрині ці «гламурні штучки», були по-справжньому шоковані. Тож незабаром тут з'явилися журналісти і представники товариств захисту тварин, які почали вимагати документацію на ці хутра, аби достеменно встановити походження шкурок та побачити дозвіл на їхню реалізацію. Та де там, підприємці не згорнули сумнівний бізнес, просто прибрали скандальні шкурки з вітрини, а загалом лишилися навіть у прибутку, бо компенсували завдану моральну шкоду, відібравши мікрофон у одного із тележурналістів. Аби не кортіло і в майбутньому.

Як завжди, орієнтуючись на презумпцію невинуватості, на місце запланованої акції прийшла заздалегідь з думками про те, що проблема може виявитися мильною

бульбашкою. Але насторожили вже оголошення, згідно з якими заборонялися фото- та відеозйомки, а також підвищена увага до мого майже порожнього поліетиленового пакета, який одразу ж змусили здати у камеру схову. Це нібито я могла захпати туди сувій тканини. Втім, головною окрасою магазину виявилися — такі не тканини. Це були розфарбовані в усі кольори райдуги «шкурки натуральні», які за розмірами могли належати саме моїм улюбленим. Пояснити їхнє походження продавщиці не могли, як і те, кому належали хутрянні опушки по 130 та 240 грн. за шкурку залежно від розміру. Дівчата питалися одна в одної, знизували плечима і ще більше цим розпалювали моє хворобливе уявлення, через що я поквипалася розпрощатися, пообіцявши придбати хутро іншим разом.

«А ви могли б уже сьогодні написати нам подяку у книгу відгуків», — почула наслідок від чоловіка, якого сприйняла чомусь за господаря. А оскільки на той

час до магазину вже підтягувалася міліція, на моє: «Що сталося?», привітний чоловік пояснив, що це охороняють дорогу.

Та ні ж, не дороге. За кілька хвилин тут з'явилися волонтери із ліги захисту тварин «Вірний друг», координатором якої Яною Горюновою і було організовано акцію. А ось і ті, хто ні за що б у світі не погодився, аби їхні улюбленці перетворилися на купюри у кишенях підприємців. Свої пухнасті скарби вони діставали із кошика тільки ради фотосесії. Перед камерами вже красувалися і промовисті гасла: «Я живий! Мене любити, а не вбивати треба!», «Я грію серця, а не гаманці!», «Врятуймо котів — закриймо «Шуман!»», «А ти одягнеш шапку із мене?».

А ще присутні скандували: «Смерті — ні, котам — так!», «Коти виступають за право на життя!», «Вимагаємо прокурорської перевірки!». Та найефектніше звучав заклик, пов'язаний з подіями місячної давнини: «Свободу мікрофону! Хазяїна — на шкурки!».

Можливо, саме ця пропозиція зачепила господаря магазину за живе, і він пішов у наступ. Серед охоронців та мітингуючих раптом з'явилася людина у масці та чор-

ному одязі, котра аж ніяк не могла бути випадковим перехожим. Підкріплюючи свої слова матюками, чоловік заговорив:

— Щодня вбивають сотні тисяч тварин, а ви влаштували пікет через якихось там кицьок! А подивіться, у що ви одягнені, чіе їсте м'ясо...

Схоже, що адвокат торговців непогано розумівся на людській природі. «І дійсно, чому ми можемо вбивати кроликів, але не можемо — котів? Треба вже якось визначитися, — якщо вбивати, то всіх, а якщо не вбивати, то нікого», — загули журналісти, налаштовуючись на пошуки найвищої справедливості.

Резонно. Але якщо провокатор у чорному пропонує — такі вбивати, розширюючи коло жертв, то на кому ж зупинитися? Можливо, «Хазяїна — на шкурки!» — це теж варіант?! А як бути з хазяїською дочкою чи подругою хазяїської дочки? А на що заслуговує сам «інженер людських душ», і кому визначатися з його долею? Дарма, що і м'ясо у кицьок не споживне, і хутро — доброго слова не варте, та й захищають вони наші комори від усіляких нахлібників, але ж давайте катувати і їх, бо дядько у наморднику, що одер-

жує в «кривавому» магазині зарплату, підштовхує нас саме до такого вибору.

«Розіпніть Його!» — кричали колись галілеяни, підбадьорюючи Понтія Пілата. А коли з'явилася можливість подарувати життя одному із трьох приречених, обрали розбійника, а не того, єдиною «провиною» якого було бажання врятувати людство від вічної смерті. Чому ми робили і продовжуємо робити подібний вибір? Чому нашою волею як керувала тисячоліттями, так і продовжує керувати людина в чорному, людина, якій соромно показати своє обличчя?

А щодо «кривавого» магазину, то це не перебільшення. Бо, як стало відомо від сусідів, один з них цілий рік судився із господарями садиби, яка мала у дворі спеціальну прибудову для катвання тварин, і на подвір'ї стояв нестерпний сморід від відходів цього виробництва, який поширювався і на найближчі двори. До речі, питання вирішилося не на користь торговців. Але судові виконавці братися за цю брудну справу поки що не поспішають.

Цю історію розповіла мені Марія Євгенівна Піддубна, активістка громадського руху «Центр захисту тварин». Правозахисниці кажуть, що зверталися вже в усі відомі їм інстанції, та магазин процвітає, а його господарі почуваються безкарними і нікому не підконтрольними, про що і заявляють відкрито.

То невже змиримось? І чи варто тоді дивуватися, якщо і самі опинимось волею долі на якійсь шкуродерні, де нас замордують чи то за «шкурку», чи то за «упаковку», чи то просто за чисту совість, чи за довгий язик?

І чи варто взагалі було зберігати мені життя, якщо воно мине ось так нікчемно і не врятує нічого інше?

Тамара СОЛОВЕЙ

ТИМ ЧАСОМ... Правоохоронні органи почали карне провадження за фактом шкуродерства в Красногвардійському районі. Про це повідомила прес-служба прокуратури АРК.

Заходи реагування були вжиті після того, як у соціальній мережі з'явився ролик, в якому дві бійцівські собаки розривають дворянгу.

Злочин кваліфіковано як жорстоке поводження з тваринами і поширення матеріалів, що пропагують культ насильства та жорстокості. Проводиться слідство.

УКРАЇНА – КАЗАХСТАН: НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

За оцінкою міжнародних експертів, найвищі темпи розвитку серед держав пострадянського простору належать Республіці Казахстан. Молода незалежна держава за останні півтора десятка років зробила рішучий прорив не тільки в економічній, а й у багатьох інших галузях. Прийняті країною довгострокові стратегії розвитку вражають своїми амбітними цілями та найголовніше – вони послідовно реалізуються. За інвестиційною привабливістю Казахстан входить до світової п'ятірки держав. Нова столиця держави Астана зі звичайного обласного центру перетворилася у місто, яке будується за генеральним планом відповідно до кращих світових стандартів містобудування; розмах будівництва вражають своєю грандіозністю й продуманістю. Ініціативи Президента Казахстану Нурсултана Назарбаєва знаходять широку підтримку серед населення республіки й міжнародного співтовариства. У таких умовах державні відносини між Україною і Казахстаном починають набувати стратегічного значення. Економічні, наукові, культурні зв'язки різних рівнів щороку розвиваються й стають міцнішими.

За останні роки Астана перетворилася в культурну й наукову столицю величезного євразійського простору; тут проводяться наукові та громадські форуми, на які з'їжджаються вчені з усього світу.

Серед міжнародних наукових конференцій особливе місце посідає IX Євразійський науковий форум «Спадщина Л. М. Гумільова та сучасна євразійська інтеграція», проведений на державному рівні в столиці Казахстану у м. Астана 10-11 жовтня 2012 року в Євразійському національному університеті ім. Л. М. Гумільова, де зібралися вчені-гуманітарії з 17 країн світу.

На пленарному засіданні форуму виступили вчені із Санкт-Петербурга, колеги та учні Льва Миколайовича Гумільова, а також вчені, які представляли відомі університети світу. Серед них слід особливо відзначити доповіді професора Туража Атабаке (Лейденський університет, Нідерланди), професора Атілла Тюрка (Будапештський університет, Угорщина), професора Володимира Сергійчука, керівника Платформи «Диалог Євразії» (КНУ ім. Т. Шевченка, Україна), професора Петко Ганчева, посла голови геополітичного центру Євразія-Софія (Софійський університет, Болгарія).

Після пленарного засідання робота форуму продовжилася у п'яти секціях. Зміст доповідей, які пролунали на Євразійському форумі, висвітлювали найскладніші періоди історії, а також сучасні досить суперечливі геополітичні та соціально-економічні процеси євразійського простору, які динамічно розвиваються.

Моя доповідь «Вплив наслідків Другої світової війни, тотальної депортації та повоєнної політики тоталітарного режиму на історичну долю кримськотатарського народу» була присвячена проблемам його історіографії.

В ЄНУ ім. Л. М. Гумільова викладачі КІПУ є вже «своїми». Між КІПУ й ЄНУ ім. Л. М. Гумільова підписано угоду про співпрацю, початок якій було покладено в 2010 році, коли ректор університету, Герой України, професор Ф. Якубов, декан факультету мистецтв доцент А. Абдулхаїров і автор цих рядків взяли участь у Міжнародному симпозиумі «Тюркський світ: історія та сучасність». Під час цього першого візиту було проведено також низку зустрічей з керівниками органів освіти та освітніх установ. Основною метою стала організація співробітництва в науково-освітній сфері.

З огляду на вищевикладене та існуючу в університеті практику, ректор університету професор Е. Б. Сидиков і завідувач кафедри євразійських досліджень професор Н. У. Шаяхметов влітку 2012 року направили мені запрошення з про-

позицією взяти участь в ювілейному міжнародному форумі і прочитати лекції для магістрантів і докторантів протягом двох тижнів як запрошений професор кафедри Євразійських досліджень, яке я з вдячністю прийняв. Право запрошувати іноземних учених мають тільки провідні казахстанські університети, такі, як міжнародний «Назарбаєв Університет», де весь викладацький склад працює за умовами міжнародного конкурсу, а також провідні національні університети – Казахський національний університет ім. Аль-Фарабі і Євразійський національний університет ім. Л. М. Гумільова; ініціатива запрошення належить кафедрі відповідно до її наукових інтересів.

Слід зазначити, що Євразійський національний університет ім. Л. М. Гумільова має великий досвід взаємовигідного співробітництва з багатьма університетами світу, що має системний характер: іноземних учених запрошують усі факультети, це сприяє налагодженню міжнародних контактів; у свою чергу, викладачі університету виїжджають на міжнародні конференції та стажування за рахунок бюджету університету.

Нас, запрошених іноземних вчених для двотижневого читання лекцій, роботи з магістрами та докторантами, дуже тепло прийняли на кафедрах факультету соціальних наук.

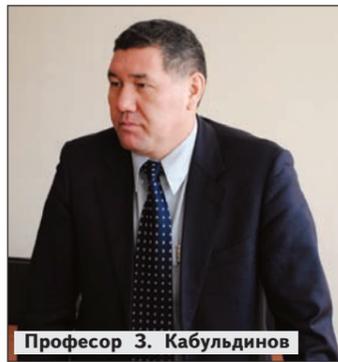
В університеті багато робиться для розвитку взаємовигідного міжнародного співробітництва, в тому числі, між навчальними закладами Казахстану та України. З цією метою створено Український культурний центр.

В Українському культурному центрі доктором історичних наук, професором Зіяком Кабульдіновим і радником посольства України в Казахстані кандидатом соціологічних наук, доцентом Петром Токарем був організований і проведений «круглий стіл» «Перспективи науково-освітнього співробітництва

ва України і Республіки Казахстан». У роботі «круглого столу» взяли участь відомі вчені з України – керівник міжнародної платформи «Диалог Євразії» доктор історичних наук, професор Володимир Сергійчук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор економічних наук Володимир Вергун, декан економічного факультету ЄНУ імені Л. М. Гумільова доцент Алібекова Балшекер Ашкібаївна, доцент Кримського інженерно-педагогічного університету, кандидат соціологічних наук Рефік Куртсейтов, а також вчені – представники української діаспори, співробітники університету, громадськість. Учасники «круглого столу» обговорили і запропонували реальні механізми активізації співпраці у цій сфері, розповіли про наявні можливості для підготовки фахівців, наукових стажувань, обговорили спільний план дій.

Український культурний центр має у своєму розпорядженні бібліотеку. Серед особливо цінних видань фонду можна виділити три томники відомого українського вченого, доктора філологічних наук, професора Олександра Гаркавця «Кипчакська писемна спадщина». Олександр Миколайович редагував україномовні видання Казахстану,

активну експансіоністську політику, використовувала різні методи її здійснення, зокрема, послання соціально чужих шарів і етнічних спільнот на недавно колонізовані землі. Тоталітарний режим в СРСР посилював цей процес, масові репресії та депортації народів перетворили землі Казахстану в одну з територій, де був найбільший відсоток репресованих громадян. Освоєння цілини стало новим етапом припливу великої кількості населення в республіку, що призвело до різкого збільшення частки українського населення в північних об-

Професор З. Кабульдінов

«Круглий стіл» веде П. В. Токар

Українська делегація: В. Сергійчук, В. Вергун, Р. Куртсейтов

брав активну участь у житті української діаспори, тепер проживає в Алматы, працює в Інституті мовознавства АН Республіки Казахстан. Він – автор численних наукових праць з кримськотатарського та урумського мовознавства.

Двосторонні відносини між нашими країнами мають велику перспективу розвитку і з часом можуть вилитись у стратегічне партнерство, для цього є всі необхідні умови. На «круглому столі» були розглянуті питання, пов'язані з життям української діаспори в Казахстані. При обговоренні цих питань я зробив деякі уточнення і вніс свої пропозиції, зазначивши, що українська діаспора в Казахстані – це не тільки етнічні українці, а й невелика кримськотатарська діаспора, що складається з декількох тисяч осіб і разом з українською входить до Асамблеї народу Казахстану і якій також необхідно приділяти увагу.

Заселення казахських земель українцями має свою багатовікову історію. Російська імперія, проводячи

ластях республіки.

Через два тижні після проведеного «круглого столу» казахстансько-українське співробітництво отримало нове продовження. Невтомний учений і хороший організатор професор Зіяком Кабульдінов і керіваний ним НДЦ «Євразія» спільно з Інститутом культури і духовного розвитку «Алаш» та Посольством України в Казахстані провели «круглий стіл» «Пам'ять трагічного: події, люди, історія», присвячений 75-річчю масових політичних репресій у СРСР. Свій виступ «Політичні репресії в Кримській АРСР у 1920-30-х рр. (паралелі з Казахстаном)» закінчив читанням уривків із віршів репресованих і розстріляних поетів та громадських діячів Амді Грайбая і Б. Чобан-заде, а збірки їхніх віршів подарував бібліотеці університету. Була організована поїздка до меморіального музею жертв тоталітарного радянського режиму «Алжир» – Акмолінський табір дружин зрадників батьківщини. Вісімнадцять тисяч дружин, матерів, сестер, які не зрелися своїх рідних, пройшли через цей табір. Прізвища всіх в'язнів табору вибиті на чорному граніті. Національний склад в'язнів відображає всю географію колишнього СРСР, серед них – 740 українців. На території меморіального комплексу встановлено пам'ятник дочкам України.

Поряд з академічними та вузівськими науковими центрами, що мають багаторічну історію, в незалежному Казахстані формуються нові дослідні інститути, одним з яких є Інститут історії держави.

На запрошення директора Інституту історії держави академіка АН РК, доктора історичних наук, професора Буркутбая Аягана, співробітники якого в основному займаються проблемами новітнього періоду історії держави, я відвідав цей

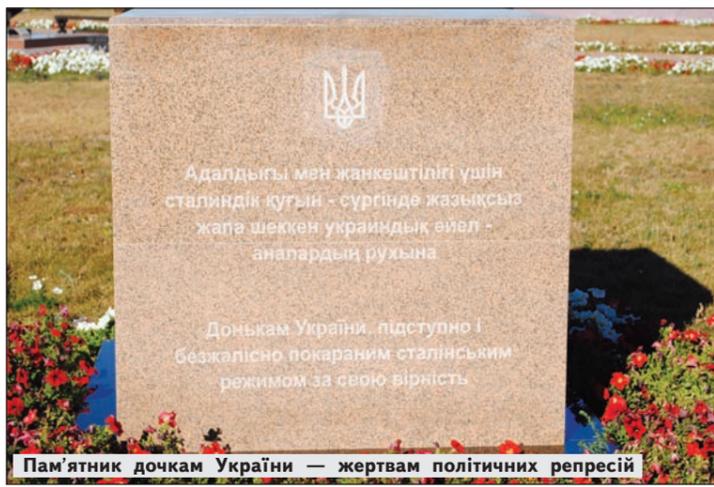
інститут, де мені була надана можливість виступити перед співробітниками інституту з лекцією про актуальні проблеми історії Криму і кримських татар. У ході зустрічі відбувся дуже корисний і плідний обмін думками з працівниками інституту. Минулого року Казахстан відзначив скорботну дату своєї історії – 80-ту річницю масового голоду, штучно організованого тоталітарним режимом з катастрофічними наслідками для корінного населення, що забрав мільйони життів.

Під патронатом Президента Казахстану Нурсултана Назарбаєва Інститут торік провів міжнародну наукову конференцію, на яку були запрошені вчені з усього світу, в тому числі з України. Із Криму запросили Абжеміля Абдулхаїрова – історика, кандидата педагогічних наук, заслуженого працівника науки Республіки Казахстан, який багато років пропрацював у системі освіти Казахстану. Голодомор у Криму початку 20-х рр., в Україні та Казахстані на початку 30-х рр. має спільну природу виникнення та наслідків, скорботна пам'ять сьогодні є чинником, що зближує наші народи. Перший заступник директора інституту, доктор історичних наук, професор Жанна Кидираліна провела дослідження й на основі архівних матеріалів опублікувала низку статей у наукових виданнях Казахстану, України та Російської Федерації про депортаційні репресії в Криму та Казахстані у 1944 році в Казахстані кримських татар. Зокрема, статтю про 3 тисячі кримських татар-трудармійців, які будували Гур'ївський нафтопереробний завод у найтяжчих умовах війни.

Протягом усього часу перебування в Астані у мене було багато зустрічей і виступів перед різними аудиторіями, в тому числі інтер'ю з провідними державними телеканалами «Хабар» та «Казахстан». На запрошення каналу «Казахстан», що транслює державною мовою, виступив у програмі новин, де з ведучою обговорили сучасні процеси розвитку Казахстану, наші історичні й культурні зв'язки.

Наукові контакти в сучасному світі розвиваються дуже інтенсивно. Основна проблема полягає в наших можливостях, бажанні відкрити для себе ті системи та простори, де ми зможемо співпрацювати на взаємовигідній основі.

Рефік КУРТСЕЙТОВ, кандидат соціологічних наук, доцент кафедр історії та соціально-гуманітарних дисциплін Кримського інженерно-педагогічного університету, член Правління соціологічної асоціації України

Пам'ятник дочкам України — жертвам політичних репресій

ЛЬВІВ'ЯНИН, ЩО ОБ'ЄДНУЄ УКРАЇНУ

Виступ на факультеті журналістики ЛНУ

Кажуть, сучасні люди байдужі до всього. Не думаю. Просто більшість втомлена нескінченними скандалами на владному олімпі й тихо жививає, спрямовуючи сили на виховання дітей — майбутнього країни. Але якою виявиться Україна через 5-10 років? Буде й надалі живітати, немов тоненька ковдра, скраєна з різнокольорових клаптиків-областей, котрі ось-ось розповзуться на окремі частини, чи постане гарним блакитно-золотавим полотнищем, згінканим на міцній патріотичній основі? Про це можна лише гадати. Але значно конструктивніше мовчки працювати на позитивний результат — творчо, наполегливо, день за днем, не сподіваючись на винагороду.

Сергій Лашенко зі Львова за фахом — лісівник, і мав би вирощувати нові ліси на місцях вирубок. Проте важкий шлях становлення незалежної України підтовхнув його до думки, що спочатку треба виростити єдиний український народ, який після століть свавілля жорстоких загарбників виглядає таким же сплюндрованим, як лісові вирубки у рідних Карпатах. Заступ лісівника був замінений на перо журналіста, і розпочався нелегкий труд у когорті інших подвижників з благородною метою об'єднання нації.

Чи залишилися українці на Півдні та Сході? Чи їх усіх винищила «чорвона мігла» радянської доби? Проте, як шукав однодумців, Сергій Лашенко розповів у своїй цікавій книзі «Наш Південний Схід» (Львів, 2012). Погортаємо її сторінки.

Першим українцем у Криму виявив себе поет Орест Корсовецький, вчитель, вінничанин за походженням, якого доля закинула на південний півострів. Корсовецький співчував депортованим кримським татарам так само, як і українцям, виселеним до Сибіру. Із листування з Орестом Корсовецьким стало зрозуміло: українці на півдні є, треба лише їх знайти й активізувати. Найліпший спосіб об'єднатися — через пресу. Тому вихід у 1992 році української газети «Кримська світлиця» став знаковою подією для патріотів Криму. Але було дуже важко сіяти українське слово в умовах постійного тиску з боку російського флоту, розташованого в Севастополі.

Проте «Кримська світлиця» швидко набуває популярності, й Сергій Лашенко згодом стає її власним кореспондентом у Львові та продовжує пошуки. Активне українське життя західної столиці дарує багато творчих знахідок. Галина Коваль з Одеси приїхала до Львова на Різдво і виявилася дуже патріотичною студенткою, яка не боїться сперечатися із декимами викладачами Одеського університету стосовно їхніх шовіністичних поглядів на історію України. Згодом Галина стала однією із засновниць «Молодого Провсвіту» у місті. Були й інші цікаві відкриття. Скажімо, одеський історик, професор Вадим Хмарський на запитання: «Чи не краще сконцентрувати українізаційні зусилля на теренах Центральної України замість сіяти в «кам'яній пустелі» Сходу та Півдня?» — відповів негативно. Він вважає, що повинен здійснюватися принцип соборності України. Оскільки сам народився в Донецьку, став істориком в Одесі, то усвідомлює, що «наявність патріотизму на Сході не треба ані заперечувати, ані применшувати. Треба впроваджувати українську мову поступово на ґрунті загальнолюдських цінностей. До того можуть додатись взаємні візити східняків та західняків».

До українства можна йти багатьма шляхами. Так колишній мер Одеси пан Гурвіц просто забезпечив у місті значну перевагу українських шкіл, тому юні одесити державну мову знають. Аліна Пляченко — голова одеської Ліги українських жінок у 90-х роках випустила в ефір понад 70 радіопередач на теми украї-

їнства і каже, що сама прийшла до України, пізнавши її пекельну історію. Історик Олександр Музиченко, вінничанин за походженням, та бібліотекарка Наталя Білінська, молдованка за національністю, однаково широко люблять українську мову і активно впроваджують її в культурне життя Одеси.

Безумовно, Сергій Лашенко не міг оминати Донецька. Його екскурсоводом була відома українська діячка Марія Олійник, яка багато років є заступником обласного відділу ВУТ «Провсвіта». Враження львівського кореспондента склалися за принципом: «холод-спека» — залежно від того, де саме в Донецьку побував. Вразив нахабний тон комуніста Ільїна, який заперечував Голодомор на сесії обласної ради. Вразила прихильність деяких донецчан до творів очорнителя усього українського Олеся Бузини. Але є й позитив: багато років героїчно бореться за українську мову обласна газета «Донецчина» на чолі з редактором Ігорем Зоцем. Та ж Марія Олійник разом із батьками та школярами захищають у суді українськомовні школи міста, їм допомагають патріотичні вчителі, і як підсумок — 60% абітурієнтів при вступі на факультет журналістики вже пишуть твори українською мовою! Подружжя науковців Валід і Тетяна Олефіренки не лише викладають українську в Донецьку, але випускають і надсилають власні книги до Кубані, Росії, Казахстану, Середньої Азії, де існує багато українських поселень. І небайдужий українець з Хабаровська Олександр Лозиков у відповідь на їхні зусилля почав друкувати журнал «Далеко-східна хвиля»!

Однак існують донецчани зовсім іншого гатунку. Доктор філологічних наук, завідувач кафедри теорії літератури Донецького національного університету Олександр Корабльов має унікальний хист. Пише анекдоти. Про українців. Надсилав їх до відомого в Росії журналу «Дружба народів», де їх радо друкують. Філолог навіть робить гучний висновок: «Типичні українці живуть відомо де — в анекдотах!». І який же виявляється українець у пана Корабльова? Ви вже здогадалися? Хитрим, тупим, жадібним і обов'язково з кулеметом — якщо не під пахвою, то перед хатюю. Так важко сприймають деякі радянські науковці перехід України із стану підлеглої колонії у вільну державу. Не можуть їхні пресовані сталінським чоботом мізки змиритись із вивільненням українського народу з імперського рабства. Прагнуть знов до ярма. А патріоти, які,

пройшовши через Сибір, табори ГУЛАґу, виборили свободу Україні, зневажають та висміюють.

На анекдоти донецчанина дошкульно і влучно відповів доктор фізико-математичних наук Роман Пляцко зі Львова. А Сергій Лашенко широким обурюється: «Професора вивчила Україна, вона ж йому платить зарплату! У нього ж студентів чимало... А ми, наївні, чекаємо, що ДонНУ скоро випустить патріотів України. Хай би спробував Корабльов критикувати російський характер, живучи в Росії. Вмить би позбувся кафедри. А у нас можна. Ми ж — найдемократичніші!». І підсумовує: «На українофобів демократія поширюватись не повинна. Навіть якщо йдеться про Донбас».

Отакій він — розмаїтий та небайдужий до українства Донбас — мала Батьківщина славетних українців В. Сосюри, В. Стуса, І. Дзюби, О. Тихого, М. Руденка. Тому автор збірки робить цілком влучний висновок: «Донбас знищує українських патріотів, але він їх і продукує».

Нарешті пан Лашенко звертається до свого улюбленого Криму. Євген Стахів — керівник підпілля ОУН на Сході та Півдні України за часів війни. Ветеран свідчить, що тоді кримчани, навіть українці, були зовсім не готові сприймати ідею самостійності України, адже Крим входив до Російської Федерації і ментальність людей була російською. Але старого підпільника обурює інше: «Чому тепер, коли півострів належить Україні, кримська влада нічого не робить для підтримки патріотичного українства? Багато місцевих українців не лише проросійські, але й підтримують комуністів. Невже справжніми патріотами України є лише кримські татари?». Отакі претензії має пан Стахів до української влади. Та хіба ця влада є українською?..

До Володимира Чермошенцева з Бахчисаря у Сергія Лашенка особливий sentiment. Ще б пак: росіянин, а захищав Україну в лавах УПА, і після проголошення незалежності активно виступав за надання воякам УПА державного статусу. Як можна проминути таку людину? Про Чермошенцева вже написав книгу «І бурею битва гриміла» народний депутат Микола Пороський, але чи можна вимірювати героїчне життя однією книгою? Ні, кількість народжених у 20-30-х роках ХХ століття катастрофічно меншає, їхні свідчення про реальні події радянської доби — нині на вагу золота. Дозволю собі дещо

Донецькі журналісти зі Львова повезуть додому книгу «Наш Південний Схід»

прочитувати з інтерв'ю Сергія Лашенка з Володимиром Чермошенцевим, бо ті спогади такі значущі, що зовсім не потребують коментарів:

«Народився Володя у Саратовській області, в Поволжі. Пам'ятає, як під час голоду в 1933 році «більшовики відбирали сухарі, виливали їжу з казанка. Батько намагався тому протидіяти, так його вбили й хату спалили. Не було куди діватись, то я з другом пішки вирушив до України. До людей не підходили — боялись, їсти доводилося мишей, ящірок. Але в Україні голод виявився значно жорстокішим! Скрізь ваялись об'їдені трупи... Якось зайшли в хату, а там лежала мертва жінка з відрізаною груддю і ножом у руці. По ній повзало худоще дитя, ще живе. Певно, мати хотіла нагодувати дитину своєю груддю, але стекла кров'ю й вмерла...». Волосся дибки стає від жаху, коли читаєш таке, а деякі відгородані комуністи-депутати стверджують, що штучного голоду в Україні не було...

Та все ж хлопчина дійшов до теплого Криму, навіть мати з сестрами згодом приїхали до нього. Але почалась війна, підлітка Володя схопили фашисти й направили працювати до Німеччини. Втікав не один раз, ловили, били, а він знову втікав. Згодом досвід виживання, отриманий у дитинстві під час пішого переходу з Поволжя на Україну. Врешті вдалося на товарняках благополучно проїхати Польщу та дістатися Волині. Вже там випадково потрапив до УПА. Як не дивно, повстанці росіянина повірили, а один з керівників — Георгій Чуйковський на псевдо «Юрко», навіть взяв сміливця в ординарші й замінив таким чином сироті батька. Чи міг Чермошенцев попрапити до червоних партизан, де переважали етнічні росіяни? Як зараз кажуть — без проблем. «Я дуже легко міг би опинитися серед партизан Медведєва. Два кроки до них було! — згадує пан Володимир. — Але я бачив, що тільки УПА воювала за свій народ, а інші були окупантами цієї землі. І німці, і поляки були зайдами. Ми і «медведівців» не чіпали, поки вони не почали грабувати населення. Зараз вони кажуть, що УПА стріляла їм у спину. А куди ж їм було стріляти — вони ж тікали від нас! До речі, якби перейшов до них, то не певен, що вижив. Дуже недовірливі були. Українці ж довіряли, але всіх нових людей вони перевіряли в бою». Я цілком згодна з Сергієм Лашенком, що про Чермошенцева треба зняти фільм. Цього досі не зроблено, бо українське кіно, на жаль, не належить вітчизняним кінематографістам. Воно давно запровано й цілеспрямовано нищиться заради користі кіноіндустрії Росії. Такі сумні реалії.

І знову про Крим. Чи може маленька сільська школа стати осередком української культури? Так, —

відповідає кореспондент зі Львова — особливо, коли в тій школі працюють не лише українські патріоти, але й фахівці високого рівня. Кримське село Грушівка має небагато українців, але директорка школи Галина Мустафаєва (родом вона з Прикарпаття), вчитель Валентина Чернята, Ольга Данилів, активісти Ольга й Геннадій Грицини, бібліотекарка Ольга Аметова вкладають душу в маленьких школярів. Їм вдалося відкрити кілька українських класів у школі, цим вони викликають повагу односельців. Толерантність до української, російської, кримськотатарської мов була б запорукою майбутнього мирного співжиття народів, які проживають на півострові.

У цьому зайвий раз переконався Сергій Лашенко, відвідавши кримськотатарську школу в селі Колячугине. Катерина Войт викладає там українську, а її донька Богданка вільно володіє кримськотатарською. Кримська татарочка Лілія Джелилова навіть спромоглася отримати почесне І-е місце на Всеукраїнському мовознавчому конкурсі ім. Петра Яценка. При тому переважною мовою спілкування в Криму є російська. Отже, проблема тримовності в Криму не є надуманою. З нею тісно пов'язана заміна радянської топоніміки на історичну (законопроект Олеся Донія), подальший розвиток національних культур. Як їх вирішити? Автор книги «Наш Південний Схід» впевнений: в усьому має бути поступовість. «Варто розпочати діалог з кримчанами. У нас не повинно бути страху ні перед імперією, ні перед доморошеними радикалами. Там, де існує діалог, радикалам немає чого робити».

Ось таку добру й лагідну книгу отримала велика українська громада від Сергія Лашенка, власного кореспондента «Кримської світлиці». Долю до долі, як перлину до перлини, збирає він у єдине намисто українців проблемних територій, щоби об'єднати в міцну Соборну державу. Відверто кажучи, це влада повинна турбуватись про єдність всіх регіонів країни заради її спокою і процвітання. Але сучасна влада України переймається хіба що проблемою особистого збагачення. Отже, треба дякувати Богу, що знаходяться люди з державницьким мисленням (такі, як галичанин Сергій Лашенко), яких турбують проблеми Одеси і Криму, Донецьки і Луганська. Він наполегливо розшукує скрізь справжніх українців і немов би запрошує: «Гайда до нашого кола! Адже Україна у нас одна — і вона така прекрасна!».

Ірина МОЛЧАНОВА,
член НСЖУ

м. Маріуполь

* * *

Сьогодні у нашого львівського «світличанина» Сергія Івановича Лашенка — день народження! Здоров'я! Натхнення! Сил! Нових книг і яскравих, глибоких публікацій, які допомагають людям з різних куточків Вітчизни краще розуміти одне одного і об'єднувати зусилля у розбудові української України!

ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ

ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОМПОЗИТОРА,
СПІВАКА І ДРАМАТУРГА СЕМЕНА ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО

Славетну сторінку в історії української культури відкрив Семен Гулак-Артемівський як композитор, оперний співак (баритон) і драматург, творець першої української опери.

Семен Степанович Гулак-Артемівський народився 16 лютого 1813 року в містечку Городищі на Київщині (зараз Черкаська область), де у 1966 р. створено меморіальний музей ушавленого музиканта. Навчався спочатку в Київському духовному училищі, потім у Київській духовній семінарії, був кращим її співаком. Після закінчення семінарії співав у київському митрополітському хорі у Софіївському соборі та Михайлівському Золотоверхому монастирі.

У 1836 р. в житті С. Гулака-Артемівського трапилась важлива подія, яка визначила його подальшу долю. Його спів почув російський композитор Михайло Глінка і запросив юнака до Петербурга, де на той час формувалась придворна хорова капела. Гулак-Артемівський відразу поїхав до Петербурга, а Глінка затримався, відвідуючи заможні шляхетні українські родини. Проте вакансії у хорі були заповнені, і С. Гулак-Артемівський залишився в чужому місті без роботи і грошей. Повернувшись до Петербурга, Михайло Глінка допоміг юнакові, поселив у себе на квар-

тирі, почав активно його готувати до сценічної діяльності.

З 1838 р. С. Гулак-Артемівський співає у придворній капелі. Успіхи юного українця були разючі. На одній з вечірок на квартирі композитора приймається рішення відправити Семена Гулака-Артемівського на навчання до Італії. У 1839 році О. Драгомижський, М. Глінка, П. Степанов, В. Волконський влаштовують благодійний концерт, а гроші за нього дають співакові для навчання у Флоренції та Парижі. Дебют Семена Гулака-Артемівського на сцені Флорентійського оперного театру відбувся в 1841 р.

Співак блискуче виконав партії в операх «Лючія ді Ламмермур» Доніцетті та «Беатріче ді Тенда» Берліні. На флорентійській оперній сцені він виступав лише один сезон, а потім повернувся до Петербурга, де як соліст імператорської опери впродовж 22 років виступав на сцені і виконав понад 50 партій переважно з італійського репертуару.

Водночас, хоч і не часто, він виступав як драматичний актор, завойовуючи прихильність публіки. Серед його ролей був Чуприна із п'єси «Москаль-чарівник» І. Котляревського. Театральні критики зазначали, що «пан Артемівський небагато в чому поступається тут самому Михайлу Щепкіну», непе-

ревершеному виконавцю цієї ролі.

За свідченнями сучасників, Семен Гулак-Артемівський був ще й талановитим художником-мініатюристом. У 1854 р. він склав «Статистично-географічні таблиці міст Російської імперії».

Найважливіше досягнення С. Гулака-Артемівського — створення за власним лібрето першої української національної опери «Запорожець за Дунаєм». Сюжет твору підказав йому М. Костомаров. Прем'єра відбулася в 1863 р. у Маріїнському театрі Петербурга, наступного року — у Большому театрі в Москві. Партію Караса виконував сам композитор. Однак через утиски української культури з боку уряду царська цензура майже 20 років забороняла постановку опери. На українській сцені її вперше поставив у 1884 р. М. Кропивницький, забезпечивши цьому твору довге сценічне життя. Опера «Запорожець за Дунаєм» приваблює демократичним характером сюжету, мелодичністю музики, що увірвала барви українського пісенного мистецтва, колоритністю образів, соковитим народним гумором. Це творіння великого майстра стало міцним підґрунтям національного оперного мистецтва.

На сюжети українського життя С. Гулак-Артемівський написав ще вокально-хореографічний диверти-

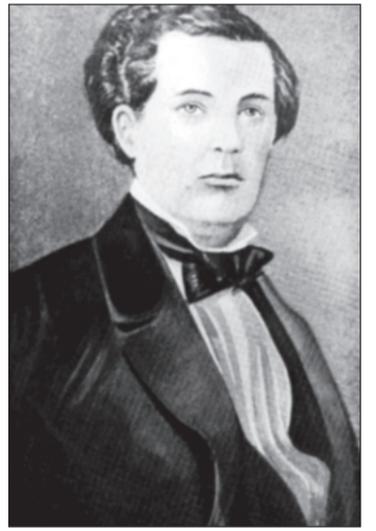
смент «Українське весілля» та власний водевіль «Ніч напередодні Івана Купала». Як і при постановці опери «Запорожець за Дунаєм», в «Українському весіллі» композитор виконував роль одного з персонажів — свата, а у водевілі співав написані ним пісні-романси: «Стоїть явір над водою», «Спать мені не хочеться», які дуже швидко набули популярності серед широкого загалу шанувальників української пісні.

Світогляд С. Гулака-Артемівського формувался під впливом ідей Тараса Шевченка, і саме своєму духовному наставнику композитор присвятив пісню «Стоїть явір над водою».

Після постановки у Маріїнському театрі опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулак-Артемівський назавжди залишає петербурзьку сцену і переїжджає до Москви, де якийсь час виступає у Большому театрі.

Саме у Москві, залишивши назавжди сцену, С. Гулак-Артемівський вирішує активно зайнятися практичним лікуванням людей гіпнозом, у результативність якого він глибоко вірив. Ще у Петербурзі співакові вдалося отримати офіційний дозвіл на таку діяльність.

У Москві С. Гулак-Артемівський оселився біля церкви Різдва у невеликому двоповерховому дерев'яному будиночку, який дуже швидко стає відомим багатьом людям. Поголос про лікувальні сеанси колишнього ушавленого співака ширився з кожним днем. За винятком неділі та релігійних свят, С. Гулак-Артемівський приймав щодня 30-40 осіб, не беручи з них за сеанси гіпнозу жодної копійки. «Це не

мистецтво, а дар, і я не маю права брати за нього винагороду», — говорив Семен Степанович. Майже 10 років Гулак-Артемівський займався лікарською практикою. Помер він 5 квітня 1873 р. і похований у Москві.

В історії української культури Семен Степанович Гулак-Артемівський ушавив своїм багатограним талантом дарувати людям високі зразки музичного мистецтва і як фундатор української опери, створивши свого незабутнього «Запорожця за Дунаєм».

Сергій ЧУПРИНА,
директор Кам'янської дитячої музичної школи ім. П. І. Чайковського Черкаська область

«СПІВАКИ УКРАЇНИ» ІВАНА ЛИСЕНКА

«Співаки України» — енциклопедичне видання Івана Лисенка, яке щойно випущене на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга — 2012». В анотації до згаданого видання говориться, що воно розраховане не лише на вузьке коло фахівців-музикознавців, а й широкі шанувальників музичного мистецтва, до яких я, наприклад, персонально належу.

Хочу звернути увагу на те, що це видання унікальне за своєю повнотою, воно насправді енциклопедичне і його, оцінюючи з фахового погляду, треба всіляко вітати й пропагувати в найкращому розумінні цього слова. Воно потрібне для всебічної освіти нашого суспільства, оскільки зроблене сумлінно, із знанням справи. Крім того, дуже хороше враження справляють фотографії співаків (у житті та ролях), які вміщені в цьому виданні. Все це створює неповторну мистецьку атмосферу. Тепер чому я, філолог за фахом, письменниця і науковець, наважуюсь написати відгук на цю книгу. Справа в тому, що я ще з довоєнних років у Харкові й тривалих років мого життя в Києві була близько причетна до світу саме співаків, оскільки моя мати — Булаховська Тетяна Данилівна — мала подвійну вищу освіту: вона закінчила Харківський університет (філологічний факультет) і Харківську консерваторію. Після війни працювала тільки як науковець-філолог у галузі французької літератури, а до війни виступала в харківських концертах як співачка. Перед війною її навіть запросили на роботу в Харківський театр опери та балету. Як це згадую тому, що деяких співаків, які представлені в книзі Івана Лисенка, я знала особисто, слухала їх у концертах та на оперній сцені і зараз хочу додати кілька живих вражень-спогадів до їхніх портретів. Наприклад, Леонід Новський, який, ставши сліпим, все одно працював учителем співу у моєї мами, в Харкові, яку знав ще дівчиною у м. Валках на Харківщині. Знала я і заслуженого артиста України, оперного співака Віктора Будневича, якого слухала на денних виставах Харківського театру опери та балету, зокрема в ролях Онегіна («Євгеній Онегін» Чайковського), а також Демона в однойменній опері Рубінштейна. Щоправда, денні вистави «Демона» дуже швидко були припинені, бо діти боялися похмурого Демона, який співав: «Презрений мир, проклятий мир». А подружжя співаків (Віра Гужова та Іван Кученко) були в Харкові

нашими сусідами у Будинку спеціалістів. Вони завжди були дуже елегантними, мали приватну автомашину (на той час велика рідкість) і запрошували мою маму й мене на оперні вистави. Віра Микитівна мала прекрасний голос (як співачка), а в побуті говорила тихенько. А її чоловік Іван Кученко, крім прекрасного ліричного тенора, мав ще неабиякий драматичний талант. Він подобався мені в різних ролях, зокрема, чудово виконував Андрія в «Запорожці за Дунаєм» Гулака-Артемівського, Альмавіву в «Севільському цирульнику» Россіні та Володимира Ігоровича в «Князі Ігорі» Бородіна. А Івана Паторжинського і його дружину Марфу Хомівну я знала більше по довоєнному Харкову. Вони часто заходили до нашої оселі, бо в нас вдома був «музичний осередок» і роля — подарунок моїй мамі від відомого художника Петра Левченка. Паторжинський, безперечно, поєднував у собі блискучий талант співака й актора, а також і концертного виконавця українських народних пісень (найчастіше виконував «Взяв би я бандуру» та «Ой гоп, мої гречаники»), а також арії Караса та Виборного з опер «Запорожець за Дунаєм» та «Наталка Полтавка». Він справді продовжував розвивати традиції українського театру П. Саксаганського та М. Садовського.

Ще деяких видатних українських співаків я слухала і добре знала вже в повоєнному Києві і не лише на оперній сцені. Вони давали концерти у Феофанії під Києвом, на нашій приватній дачі, де було єдине на всю Феофанію піаніно, зате публіки збиралося дуже багато. Всі слухали, сидячи на галявині біля лісу або в самому лісі, бо в Феофанії розкішний резонанс. А ми в нашому дачному будинку відчиняли всі вікна (під час концерту). Охоче у нас співала Марія Іванівна Литвиненко-Вольгемут, прекрасна оперна і концертна співачка. Я чула і бачила її, звичайно, уже літньою жінкою. Але якщо не дивитися на неї, таку літню й огрядну, то не можна було повірити, що це співає не дівчина. Голос у неї був сильний і водночас гучний і м'який у відтинках, чистий, як вода з лісового струмка, що так вільно летить, а за тією безпосередністю крилася велика майстерність і багаторічний досвід співачки.

Часто у Феофанії давав концерти і народний артист УРСР Михайло Роменський. Йому постійно акомпанувала його дружина Лідія Ржецька, головний концертмейстер Київської опери. Роменський виконував з успіхом басові партії,

зокрема, співав Караса в «Запорожці за Дунаєм» Гулака-Артемівського та Івана Сусаніна в однойменній опері Глинки. Але мені найбільше запам'яталося його виконання російських романсів, наприклад, «Очей ее бездонных я не люблю...» або воєнних пісень нашої доби — «Люди мира, на минуту встаньте». Я не можу повірити, що така людина, як Михайло Роменський, могла померти! Я не можу дивитися на меморіальну дошку на будинку по вулиці Пушкінській, де він жив. Дуже часто у нас в Феофанії співав Дмитро Гнатюк, чоловік нашої співробітнички Галі, моєї доброї знайомої ще з університетських років.

Я дозволила собі дати такі «живі» додатки до портретів співаків у цінному виданні Івана Лисенка. Загалом же, високо оцінюючи унікальну працю автора, треба сказати, що ним була проведена колосальна робота, в якій простежується наша українська вокальна історія від найдавніших часів і до наших днів. Адже в цій книзі ми зустрічаємо не лише відомі нам імена знаних співаків, але й численних вокалістів, яких автор вперше вводить у науковий обіг. Крім того, Іван Лисенко дослідив навіть тих співаків, які в силу обставин, незалежних від них, потрапили на чужину, але й там не забували про свою Вітчизну, активно пропагуючи наше вокальне мистецтво за кордоном. Вважаю, що така праця заслуговує найвищої оцінки нашої громадськості. Від себе особисто я щиро вітаю автора з виходом у світ «Співаків України».

Юлія БУЛАХОВСЬКА,
доктор філологічних наук

«ЛАУТАР СТЕПАН ГРИГОРОВИЧ. ЖИВОПИС»

ШАНОВНІ ДРУЗИ!

Міністерство культури Автономної Республіки Крим, ДО «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр, КРЗ «Універсальна бібліотека ім. І. Я. Франка», Сімферопольське науково-творче товариство композитора Василя Безкоровайного ЗАПРОШУЮТЬ ВАС на презентацію мистецького альбому художника Степана Григоровича Лаутара (1926–1986), виданого до 85-річчя від дня його народження.

С. Г. Лаутар з 1955 року працював у Сімферопольській художньо-виробничій майстерні Художнього фонду, малював у реалістичній манері живопису в різних жанрах: портрети, натюрморти, пейзажі. Володів технікою олій, пастелі, акварелі, вугілля.

С. Лаутар створив сотні картин. Частина з них зберігається в приватних колекціях Києва, США, Японії. 43 роботи знаходяться у родині доньки художника в Сімферополі.

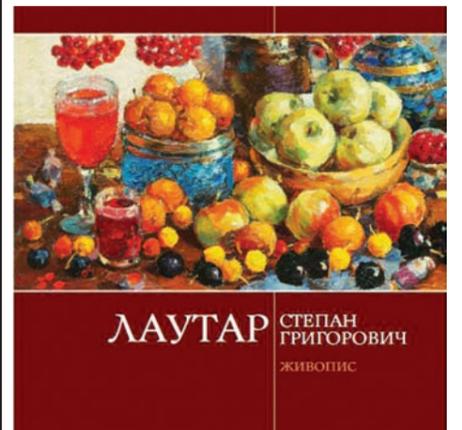
Презентація відбудеться 19 лютого 2013 р. о 14.00 у Кримському республіканському закладі «Універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка» за адресою: м. Сімферополь, вул. Набережна, 29 А.

У програмі:

- презентація альбому С. Г. Лаутара;
- виставка картин С. Г. Лаутара;
- виступ заслуженої артистки України, кавалера ордена княгині Ольги, лауреата Премії АРК, солістки Кримської філармонії Наталі Безкоровайної — доньки художника Степана Лаутара.

Ласкаво просимо!

Телефон для довідок: 54-23-50 (ДО «ВІКЦ»), моб. 098-601-55-15

ПІСЕННИЙ ЗАЖИНОК НА ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ НИВІ

У клубі цікавих зустрічей «Візит» дев'ятикласники 33-ї сімферопольської загальноосвітньої школи з великим інтересом і без перебільшення із захопленням ознайомилися з творчим доробком головного редактора «Кримської світлиці» Віктора Качули. Зустрілися не стільки як з газетарем, заслуженим журналістом України, а й як з поетом-піснярем. Хоч, відверто кажучи, саме завдяки і його старанням та наполегливості досі виходить єдина на півострові україномовна газета.

Вона інформує кримчан про події культурного та духовного життя як у республіці, так і за її межами. На її сторінках опубліковано чимало досліджень з історії, мови, літератури, побуту. Вона стала своєрідним посібником для викладачів, студентів, школярів. «Кримська світлиця», певно, єдине періодичне видання, яке уже багато років проводить різноманітні конкурси для дітей та юнацтва. Серед них — мовно-літературні та пісенні «У тебе є пісня — до душі стежинка!», «Караоке у «Світлиці». Діти не тільки Криму, а й із сусідніх регіонів залюбки беруть в них участь. Бо для них то віддушину у наш суворий комерційний час.

Як зазначила директор ЗОШ № 33 Людмила Горб, добре, що саме ця газета, на відміну від багатьох інших, так глибоко порушує проблеми духовності, культури, інтелекту. Саме цього нині не вистачає підростаючому поколінню. А заступник голови Кримської республіканської організації Національної спілки письменників України Михайло Вишняк, представляючи Віктора Качулу як поета-пісняра, зазначив, що «Кримська світлиця», яку він редагує, попри намагання недоброчинців, введено і неохочо стоїть на українських державницьких позиціях, доносить до мешканців Криму слова правди.

Та все це, як і належить на таких зустрічах, — традиційна преамбула. Головне — пісні, глибокі, проникливі, такі, що беруть за душу. Одразу скажу, Віктор Качула сам їх пише, сам же кладе на музику, частенько сам співає в колі друзів, граючи на гітарі. Таке поєднання свідчить про нього як про людину всебічно обдаровану. Останнім часом усе частіше пісні на слова і мелодії батька на професійному рівні виконує донька Юлія, студентка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Цього

разу перед старшокласниками пролунали у її виконанні батькові пісні «Мамо, вічно будь...», «Мрія», а також «Облака», «Первой учительнице» та інші. А ще учням був продемонстрований відеозапис пісні «Алексею Миролібову — устоявшему, несмотря ни на что...», присвяченої В. Качулою нашому земляку-кримчанину, воїну-«афганцю», який втратив в Афганістані ноги, але не загубив віри в життя, знайшов своє місце в ньому, виростив разом з дружиною двох дітей, має вже трьох онуків. Присутні на зустрічі були просто вражені цією непростю життєвою історією, проникливо оспіваною В. Качулою. Першу свою поетичну збір-

ку Віктор Качула назвав «Небо — вище там, де ми!». Її він разом з диском власних пісень подарував школі. В ній чимало віршів та пісень, написаних російською мовою. Це ще раз свідчить про те, що всілякі звинувачення його з боку деяких проросійських недругів у різних «фобіях» та «ізмах» безпідставні, надумані, кон'юнктурні.

Його вірші-пісні, емоційно наснажені, беруть за душу і хвилюють розум. Що не вірш — то конкретний ліричний образ з філософським осмисленням дійсності. Наприклад, поетично-пісенний твір «Батькова наука» — то своєрідна сповідь сина перед батьком, який усе своє життя вирощував хліб та до хлі-

ба. Так склалася доля Віктора Качули, що він не став хліборобом. Після закінчення факультету журналістики Київського державного університету він подався на газетярську ниву, яку вже багато літ засіває та леліє. Але батькова наука і тут йому знадобилася. Віктор Володимирович промовляє-співає:

*Ти ж мене від свого поля
В світ оцей благослови,
Щоби небо я, як долю,
За тобою підхопив.*

*Як не колосом — так віршем!
Слово першим все ж було.
Щоби більше неба, більше
Над Вітчизною ціло!*

У цих рядках закладено великий смисл. Так його ростили-виховували. А в іншій пісні «Мамо, вічно будь...» Віктор Качула продовжує цю важливу для нинішнього суспільства тему — які яблуна, такі й яблука. Він пише:

*В світі стільки того снігу —
На весь світ зима.
Мамо, я з зимою тою
Б'юся не дарма.*

*Коли серцем від негоди
Тебе заступлю,
Може, мамо, я хоч трохи
Кращим світ зроблю!*

Так поет-пісняр бачить своє кредо, власне призначення на Землі. Це важко, інколи ризиковано, але так необхідно для кожного з нас, для нашого суспільства, для Криму і України в цілому.

Сподіваюсь, що за цією першою збіркою з'явиться наступна. Цього й хочеться побажати талановитому авторові. Людям сьогодні дуже потрібні мудрі, добрі та ширі вірші й пісні. Адже, як він каже, «батьку, я ж із твого тіста!». А значить, роститиме пісню, як батько — хліб.

Добрі відгуки пролунали на адресу Віктора Качули від учасників шкільного клубу зустрічей. Дехто так прямо й сказав, що його пісні надихнули і їх на творчість. Що ж, можливо, через певний час і вони запросять його на власний вечір поезії чи прози. Як мовитись, дай-то, Боже.

Віктор СТУС,
член Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України

М. Вишняк і В. Стус

Учні 33-ї школи

Ю. і В. Качули

Л. І. Горб

А СКРИПАЛЬ ЗНОВ І ЗНОВ ГОВОРИВ ПРО ЛЮБОВ...

Цими словами Лідії Огурцової, поета, прозаїка, журналіста, психолога і, без сумніву, педагога хочеться розпочати розповідь про неї саму. У минулі вихідні в бібліотеці ім. І. Франка пройшов її творчий вечір, на якому збиралася повна зала шанувальників.

Л. Огурцова — член Національної спілки письменників України, заслуженої працівниці культури АРК. Життя цієї творчої людини тісно пов'язано з роботою, присвяченою дітям. Вона є автором двадцяти книжок, більша частина з яких написана для них і про них. У репертуарі Кримського академічного театру ляльок є спектаклі на її вірші: «Новорічні сюрпризи», «Сніжний цирк», «Цяточка», «Таємниця чарівного лісу». З 2005 року як засновник і головний редактор журналу «Літературний дитячий світ» Лідія Вікторівна займається популяризацією дитячої твор-

Валентина МЕЛЬНИК

чості, друкуючи для широкого кола читачів вірші, казки, малюнки тих, хто робить перші кроки в літературі, перетворюючи у захоплюючу подорож сторінки журналу, які стають цікавими і для дорослих, і для дітей.

На вірші Лідії Огурцової написано багато пісень композиторами Т. Зотовою, Л. Тимошенко, Є. Проскурняк, В. Гомозовим, Є. Щербиню. Багаторічна дружба і творчий тандем із заслуженим працівником культури і мистецтв АРК, викладачем музичної школи № 1 міста Сімферополя Ангеліною Карпенко вилились у благородну і кропітку працю, яка сприяє відкриттю і становленню нових молодих зірок естради. Разом вони пишуть адресні пісні для своїх учнів, з якими молоді виконавці відправляються на конкурси і фестивалі та здобувають перемогу.

Катерина Вовк посіла перше місце у дитячому вокальному конкурсі «Алуштинські розсипи» з піснею «Ледь торкаючись», Аліна Ногерова у 2011 році на міжнародному конкурсі вокалістів в Ялті «Південний експрес» отримала гран-прі за пісні «Скрипаль» і «Клеопатра», а багаторазовий призер міжнародних конкурсів і фестивалів молода співачка Діляра Махмудова у своєму репертуарі нарахувала десять пісень на вірші Лідії Огурцової, з якими вона перемагала. Вони стверджують, що ці пісні мають свою душу і особливу ліричність, наповненість змістом, динамічність і роблять виконавця унікальним творцем на сцені, здатним передати свої почуття слухачам.

Ці дівчата вже закінчили музичну школу, на зміну їм прийшли нові учні, які також черпають духовну силу і натхнення у своїх вчителів, перекладаючи їхню любов на чарівні звуки скрипки своєї душі. Всі вони — діти, і молоді, і дорослі, титуловані виконавці і прості люди, друзі і просто шанувальники її таланту прийшли на творчий вечір привітати і висловити щире вдячність поету і педагогу Лідії Огурцової.

КРИМСЬКІ ВИТИНАНКИ НА ПОДІЛЛІ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

На виставці у Вінниці демонструється більше тридцяти виробів кримської майстрині: різноманітні панно, сумки, обкладинки для фотоальбомів і блокнотів, скриньки, футляри, кисети, виконані різними художніми прийомами витинанки техніки, вишивкою, ручним об'ємним тисненням, аплікацією, розписом аніліновими фарбами. Створені з любов'ю і натхненням, вони відображають внутрішній світ автора, її бажання поділитися ним з оточенням.

Кримська експозиція зацікавила вінничан. В її відкритті взяли участь начальник управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації Марія Скрипник, директор обласного центру народної творчості Тетяна Цвігун, голова обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України Іван Горобчук і подільська майстриня Оксана Городинська. З піснями виступив фольклорний гурт «Макоша» місцевого училища культури і мистецтв ім. М. Леонтовича.

За співпрацю, сприяння в організації та проведенні виставки «Кримські мотиви в гостях у Поділля» Валентині Шитіковій, колективу ВІКЦ та провідному методисту виставково-експозиційного сектора Нікіярі Енверовій вручені подяки управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації.

Енвер ВААП

Тетяна Цвігун

Нікіяра Енверова

НЕЗДІЙСНЕНА МРІЯ

(З ІСТОРІЇ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА)

Існують два погляди на особисте життя геніїв. Один — воно повинно бути закритим від людського ока. Інший — особисте життя геніїв належить людству. Я схилився саме до цієї думки. Адже про Тараса Шевченка — поета, який піднявся до висоти провідника української нації, хочеться знати якнайбільше. І подробиці приватного життя допоможуть краще зрозуміти суть людини, для якої служіння Україні, захист її поневоленого народу стали сенсом життя.

Крім того, особисте життя митця — частина його творчого процесу. Жінки, які торкнулися потаємних струн душі Тараса, надихнули його на створення прекрасної лірики. І для нас, читачів, знайомство з героями її допомагає усвідомити твір не як якийсь абстрактне явище, а як згусток страждань закоханої людини.

Коли замислюєшся над долею Т. Шевченка, дивуєшся її примхливості. З одного боку — нагородила геніальністю, з іншого — позбавила звичайного людського щастя: кохати й бути коханим, створити сім'ю, продовжити себе в дітях.

Про перше дитяче кохання Тараса ми дізнаємося в школі, вивчаючи вірш «Мені тринадцятий минало». Це була Оксаночка Коваленко — подруга дитинства, яка заспокоювала сумного хлопця-сироту:

*Утирала мої сльози і поцілувала.
Це почуття він проніс через все життя. У посвяті до незакінченої поеми «Мар'яна-черниця» (1841 р.) читаємо:*

*...Чи правда, Оксано? Чужа чорнобрива!
І ти не задаєш того сироту,
Що в сирій свитині, бувало, щасливий,
Як побачить диво — твою красоту.
Кого ти без мови, без слова навчила
Очима, душею, серцем розмовляти...*

Та життя розвело їхні шляхи. Енгельгардт забрав Тараса зі своєю челяддю на чужину, а Оксаночка, як і Катерина, помандрувала за москалем, а пізніше збожеволіла.

«Кохайтесь, чорнобриві, та не з москалями», — застерігає поет, згадуючи трагедію свого першого чистого кохання.

У Вільно Тарас познайомився з молоденькою швачкою — Ядвігою Гусаковською. Їхні короткі зустрічі в костелі притупили болючі спогади про Оксану.

Тарас уже почував себе дорослим юнаком, і несвобода ранила його серце, бо дівчина була хоч і вбогою, але вільною.

Енгельгардт виїхав до Варшави, а потім до

Петербургу. З ним мусив їхати й Тарас. І знову — розлука. Лише вишита сорочка, подарована дівчиною на свята, залишилася в хлопця як спогад про ще одну втрачену мрію.

У 1843 році під час першої подорожі в Україну двадцятидв'ятирічний Шевченко знайомиться зі старшою за нього на шість років княжною — Варварою Репніною. Між ними зав'язалися теплі стосунки. Та різниця в соціальному статусі роз'єднала їх.

Далі — одвічна каторга та ще й із забороною писати й малювати. Цей гріх українці ніколи не пробачать Миколі І, як не пробачать і декабристів.

Нелюдські умови солдатчини не сприяли появі й розвитку почуттів, і коханням для Тараса на довгі роки стала Україна:

*Люблю, як щирю, вірну дружину,
Я безталанну свою Вкраїну!*

Друзі та прогресивна громадськість урятували Тараса Шевченка від неминучої загибелі. Вийшовши на волю через десять років, поет уже мало нагадував того Тараса, в якого колись закохувалися жінки. Не стало пишного чуба, та й обличчя мало сліди перенесеної цинги.

Але ж серце не старіє! І тут йдеться не про буденні земні явища, а про потребу душі геніальної людини.

Після повернення із заслання Т. Шевченко деякий час жив у Нижньому Новгороді. Там і познайомився із шістнадцятирічною акторкою Катериною Піуновою, яка погодилася грати роль головної героїні — Тетяни в українській виставі «Москаль-чарівник». Тарас узявся навчати дівчину української мови. І закохався. Та коли з'явився перед батьками із заявою про намір одружитися, це стало несподіванкою і для дівчини, і для її родини.

Мати Піунової м'яко пояснила поетові, що її дочка ще молода для заміжжя, натякаючи на різницю у віці, адже Тарасові було вже за сорок!

В останні роки життя ще одне кохання зіграло змучену душу поета — до відомої письменниці Марка Вовчка. Петербурзьке спілкування Шевченка з нею вкладається в три місяці.

Як він чекав першої зустрічі! Зібрав серед земляків гроші, щоб подарувати Марії Олександрівні золотий браслет. Коли уважно вчитатися в рядки вірша «Марку Вовчку», то можна помітити там не батьківські нотки, а приховану ніжність, тугу й недовдоволення.

Т. Шевченко. Портрет Ликери Полу-
смакової. Італійський олівець. 1860

Ликера Полусмак. Фото
другої половини XIX ст.

Мабуть, нелегко було поетові освідчитися Марії, адже вона завжди була в оточенні закоханих у неї чоловіків.

Дослідники епістолярної спадщини Марка Вовчка доводять, що й вона не була байдужою до Тараса. Дізнавшись про його смерть, пише до чоловіка листа, сповненого розпачу: «Я ні об чім думати не можу. Боже мій! Нема Шевченка. Тепер у мене душа болить, болить, і ніколи не побачу його...». Так пишуть, коли втрачають найрідніших і найближчих людей. І найголовніше: після смерті Шевченка починається остаточний перехід Марка Вовчка на російську мову.

У 1860 р. відбулися найдраматичніші події в житті поета. Важко було змиритися з тим, що доведеться в самотині доживати свій вік. Тому й мрії про щасливе подружнє життя не залишають його:

*...Побрались;
І тихо, весело прийшли,
Душею-серцем неповини,
Аж до самої домовини.*

Із такою мрією на щасливе сімейне життя Шевченко познайомився з Ликерою Полусмаковою — покоївкою панів Карташевських.

Поет оточив її теплом і увагою, привозив подарунки, готувався до весілля. Попросив родича Варфоломія купити землю, надіслав план хати, в якій мріяв оселитися з Ликерою.

Тарас ідеалізував свою кохану. Насправді ж вона такою не була. Життя в наймах привчило її до корисливості, нещирості та хитрощів.

Друзі відмовляли поета від цього шлюбу, а невдовзі Тарас і сам упевнився в їхній правоті, коли дівчина грубо образила його. Так вони й розійшлися, не побравшись.

І далі розпочав:

*Минулі літа молодії,
Холодним вітром од надії
Уже повіяло. Зима!
Сиди один в холодній хаті,
Нема з ким тихо розмовляти,
Ані порадитись. Нема!*

Анікогісінко нема!

А що ж Ликера? Вийшла заміж за перукаря, гіркого п'яницю Яковлева. Мала з ним шестеро дітей. Після смерті чоловіка щороку приїжджала на могилу Тараса і гірко калялася. Одного разу записала в книзі відгуків: «Тринадцятого мая 1905 р. приїхала твоя Ликера, твоя люба, мій друже. Сьогодні мій день ангела. Подивись на мене, як я каюсь».

Досить влучно суть Ликери визначила наша геніальна Ліна Костенко:

*Коли безсмертя впало на Ликеру,
Вона якраз по бубликишла.*

Чи був би щасливим Тарас із Ликерою, дівчиною, яка не змогла осягнути величчя того, кого послало їй Небо?

Не судилося поетові стати батьком сина чи дочки. Видно, Доля готувала його до іншого — стати батьком усіх українців.

Лілія МОЛЧАНОВА,
учителька

м. Маріуполь

ІМЕНІ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

У Севастополі відбувся III Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

Організатори конкурсу — Управління освіти і науки Севастопольської міської держадміністрації, Інститут післядипломної освіти, Севастопольський міський гуманітарний університет — проводили велику роз'яснювальну роботу щодо престижності конкурсу, активного залучення учасників, а також намагалися забезпечити чітку організацію і проведення всіх етапів інтелектуальних змагань. Як повідомили організатори, конкурс проходив упродовж трьох місяців: з 9 листопада 2012 року до 9 лютого 2013 року.

Конкурсанти, проходячи серйозні випробування через усі етапи (учні — 4, студенти — 3), демонстрували свій рівень володіння рідною мовою, знання літературного матеріалу, творчі здібності.

Зокрема, завдання творчих робіт передбачали теми, пов'язані з життям і творчістю Тараса Шевченка, історичною спадщиною українського народу, його культурою, духовними цінностями. Учні 5-11 класів випробовували й нову форму творчого завдання — фанфік, тобто склали власне висловлювання, в якому використовували сюжет, героїв або якісь інші деталі з певного літературного твору, що надало можливості кожному виявити фантазію, дати простір уяві тощо. Роботи учасники конкурсу мали право виконувати українською мовою як державною, російською або кримськотатарською.

До I етапу конкурсу долучилось 3 714 учнів 5-11 класів з 56 шкіл міста, майже 500 студентів із 16 вишів різних рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладів. У заключний етап вийшли 36 найталановитіших: 21 учень із 13 загально-

освітніх навчальних закладів (гімназій № 1, 2, 5, 7, 8, 10, 24; спеціалізованих шкіл № 57, 58; загальноосвітніх шкіл № 37, 49, 61 і приватної «Школи розвитку»), а також 3 вихованці ПТУ, 5 студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації (медичного та індустріально-педагогічного коледжів, комерційного технікуму) і 7 студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації (Севастопольського національного технічного університету, Севастопольського національного університету ядерної енергії та промисловості, Академії військово-морських сил ім. П. С. Нахімова та Чорноморського філіалу Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова).

Фінальний етап конкурсу відбувся у спеціалізованій школі № 57 із музично-хоровим профілем (директор — Г. П. Гузанова). Перед почат-

ком заключних випробувань пройшла урочиста церемонія нагородження переможців III етапу конкурсу. Ведучі свята (учні гімназії № 8 Тихоненко, учителем А. Л. Остаповою) презентували географію конкурсу, даючи можливість присутнім доторкнутися до національних скарбів різних куточків України. Прослухали учасники

дійства вітальні слова гості з Києва — провідного спеціаліста Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України Діни Мушенко та головного спеціаліста Управління освіти і науки Севастопольської міської держадміністрації Наталі Журавльової.

Переможці конкурсу одержали грамоти і найцінніші

подарунки — книги про Україну, придбані за рахунок регіональної програми «Школа — 2015». Справжньою окрасою заходу стали виступи хору СШ № 57 (керівник — М. М. Тищенко) та творчих колективів гімназії № 8 (керівники — О. І. Журавльова, В. В. Лучкіна).

Організатори регіонального конкурсу віряють, що севастопольська учнівська молодь, долучаючись до такого роду змагань, не тільки вшанує творчу спадщину видатного сина українського народу Тараса Григоровича Шевченка, а й вчиться в Поета бути патріотами, шире любити Україну і свою маленьку батьківщину, плекати слово, яке допомагає виявляти творчі здібності.

На фото угорі: учительки української словесності, які підготували переможців конкурсу: Євгенія Атрохова, Наталя Іванко, Альона Остапова (гімназія № 8), Валентина Рябка (гімназія № 7), Ольга Лелеко (гімназія № 10), Людмила Толкачова (гімназія № 5)

ВІРНА ДОЧКА УКРАЇНИ

9 лютого 2013 року в бібліотеці Українського культурно-інформаційного центру в Севастополі відбулись збори Союзу українок. Значна частина зібрання була присвячена спогадам про відому меценатку з канадського Торонто д-ра Марію Фішер-Слиж, яка відійшла у вічність 13 лютого 2012 р. Вірна дочка України була одним із найактивніших членів Канадського товариства приятелів України, Ліги українських меценатів, Товариства українських лікарів. Після відкриття Канадсько-Українського бібліотечного центру в Севастополі у 1998 році вона систематично підтримувала

патріотичні заходи місцевих українських організацій. Кримчани і севастопольці вдячні їй за підтримку українських вчителів і студентів, осередків Національної скаутської організації «Пласт», конкурсу «Ми — діти твої, Україно!», який було започатковано в 1997 році газетою «Кримська світлиця» за сприяння Канадського товариства приятелів України, заснування конкурсу учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!». За сприяння д-ра Марії Фішер-Слиж розвинувся в потужний інформаційний, політичний, культурно-просвітницький, освітній ресурс портал «Українське життя в Севастополі» та перший і най-

більший сайт для дітей, педагогів, мовознавців і дбайливих батьків «Весела Абетка». Студентки Севастопольського міського гуманітарного університету Катерина Івкова та Юлія Єлисеєва розповіли про життєвий шлях п. Марії з Коломиї, а Тетяна Панфілова заспівала духовну пісню. Союзянки Богдана Процак, Катерина Мала, Наталя Іванко, Наталія Богатирьова, Олеся Селіванова, Ліля Бекірова, Неля Сиротова у виступах зазначили, що патріотка щиро цікавилась всіма глянцями відродження українського життя, щорічно відвідувала Україну, що додавало нових сил для праці в ім'я рідного краю. Була щедрою меценаткою і водночас сама вела скромний спосіб життя. Автор допису розповів про свої враження від спілкування з жінкою, до державничого мислення якої і осягнення поля боротьби за Україну досі мало хто піднявся із політиків. З кінця 2006 року у віці 85 років п. Марія почала листуватись зі мною через Інтернет і не було листа, на який би вона не відповіла вчасно і чемно. Після цих спогадів член Спілки письменників України Тамара Гордієнко представила громадї свою книгу «Постаті шани» і розповіла

про свої враження від спілкування з Лесею Ткач, донькою письменника, громадського діяча Дмитра Нитченка, який жив і працював у Австралії. Голова Союзу українок Севастополя Тамара Мельник з притаманною їй тактовністю і великим організаційним досвідом провела жіноче зібрання.

Вранці 9 лютого 2013 р. у каплиці Української греко-католицької церкви в Севастополі на 5 км Балаклавського шосе ієрей Микола Квич відслужив панахиду і виголосив проповідь, наповнену словами вдячності п. Фішер-Слиж за її підтримку українських справ, і підкреслив, що вона була щедрим жертводавцем УГКЦ у Севастополі.

Микола
ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

БАБУСЮ, ВИ ДЛЯ НАС — ЯК СОНЕЧКО!

15 лютого, в день Стрітня Господнього, моїй бабусі Ганні Пилипівні Кавковській виповнюється 80 років! Вона у нас мати-героїня, виростила і виховала семеро дітей (і це без декретних відпусток, як тепер!). Багато всього довелось їй пережити, але вона змогла зберегти впродовж цих років щирю, лагідну усмішку та почуття гумору. Народилася вона в сім'ї колгоспників у селі Неділище Житомирської області на Поліссі. Нелегкими були дитячі роки моєї бабусі — голод, війна, хвороби. В той час у більшості сімей не було можливості навчати дітей у школі.

Моїй бабусі пощастило закінчити два класи... У 1950 році поїхала навчатися в ФЗУ на маляра-штукатур в Стаханово, що на Луганщині. Після цього працювала на будівництві, де і зустріла свою долю — Івана, мого дідуся. Бабуся була дуже красивою, невисокого зросту, стрункою, моторною. Дідусь теж був гарним, високим, дужим. Вони побралися, потім народилася донечка Тетянка — моя мама. Коли вони приїхали в бабусине рідне мальовниче село у відпустку, то вже звідси більше нікуди і не виїжджали. Обоє працювали не покладаючи рук. Дідусь копав торф, виконуючи по 2-3 норми. А бабуся працювала в будівельній бригаді. Брала участь у будівництві сільського будинку культури, контори, магазину, ферми. Побудували й свій будинок. Дідусь змайстрував дерев'яні столи, лавки, ліжка, тапчани. Бабуся затишно прикрасила хату вишитими рушниками, наволочками, простирадлами. На той час

народилося вже четверо дітей: Оля, Вітя, Миколка та Марійка. Діти росли у щасливій родині. Але так складається у житті, що поруч з щастям завжди ходить нещастя. У 1965 році перед Великоднем згоріла хата і все, що було у ній. Дякувати Богу, що всі лишилися живими. На будівництво нової хати виділили старий млин, який не працював уже багато років. Люди допомагали, хто чим міг. Відтоді жити стало набагато важче, як кажуть, обсіли злидні. Менші діти доношували одяг від старших (бабуся щось латала, щось перешивала), кирзові чоботи зношували до дірок. Спали на ліжках по четверо: двоє в головах, двоє в ногах. Матраци були солом'яні, а простирадла полотняні. Та життя тривало — народилися Зіна і Сашко. Старші попідростали і влітку працювали на полях: сапали буряки, в'язали льон, збирали картоплю, колорадських жуків. Бабуся тоді була ланковою городньої бригади. Дідусь

працював комірником. Згодом, коли йому дали пару колгоспних коней, орав, боронував людям городи, перевозив з поля сіно, збирав молоко у бідони і відвозив на станцію. За працелюбність та порядність односельці дуже поважали моїх бабусю та дідуся. Тетяна після 8-го класу пішла працювати в ПМК. Оля — на тваринницьку ферму, а брати допомагали їй. Всі закінчили вечірню школу — здобули середню освіту, потім навчалися в технікумах, профтехучилищах. Тетяна за професією — економіст, Ольга — бухгалтер, товарознавець, Віктор та Микола — будівельники, Зіна — зоотехнік, Олександр — залізничник. Усі вже мають свої сім'ї. Мої бабуся та дідуся виховали хороших дітей. Звичайно, у кожного своя життєва дорога, хтось живе на Київщині, хтось на Донеччині, хтось на Харківщині. Але всі дороги ведуть на Херсонщину до наймолодшої сестри Зіни, бо у неї зараз живе бабуся. Тут усі й зби-

раються на родинні свята, щиро радіють одне одному, й ніколи ніхто ні на що не скаржиться, цінують те, що мають, тому що кожен пам'ятає своє дитинство. Не приїжджає тільки одна сестра Марія, вона покинула цей світ, коли їй виповнився 31 рік, проте залишила після себе чудових сина та донечку. Давно немає з нами й дідуся — трагічно загинув, коли мені було вісім років. Мені і моему брату Сашку пощастило — ми були першими онуками у бабусі та дідуся, вони доглядали нас і

ми не ходили до дитсадка. Пам'ятаємо, як дідуся катав нас на конях, на своїх плечах, стояв для нас на голові. ...Не встиг він порадіти за своїх дітей, побачити всіх своїх онуків, не дочекався правнуків. З того часу бабуся любить нас за двох (за себе і дідуся). Я дуже пишаюся своєю бабусею, яка виростила і виховала таку велику і дружну родину. Має вже двадцять внуків та тринадцять правнуків, і на кожного вистачає любові, добрих слів, лагідних усмішок. До цього часу не сидить на місці, чим може допомагає по господарству. Старається всім зв'язати на зиму теплі шкарпетки, а всередину них обов'язково покласти «сюрприз» — 50 чи 100 зекономлених пенсійних гривень або хоча б цукерку чи шоколадку, найменшнім ще й безрукавку вив'язе, щоб завжди були в теплі і не хворіли, бо за кожного болить серце. Дуже гарно співає, має тонке почуття гумору, розповідає багато цікавих і смішних історій з життя. Ось така чудова у нас бабуся, ми її дуже любимо і поважаємо. Всією нашою дружною родиною бажаємо їй міцного здоров'я! Світить же нам ще довго, бабусю, і зіграйвіте нас, як сонечко, своїм теплом!

Любов ХОМЕНКО
м. Сімферополь

Михаїл
ЛУКИНЮК

КРАТКИЙ ЭКСКУРС В КРЫМСКО-РОССИЙСКО-УКРАИНСКУЮ ИСТОРИЮ

С ОТДЕЛЬНЫМИ ФРАГМЕНТАМИ
ИЗ ДИСКУССИЙ АВТОРА В ИНТЕРНЕТЕ

Продовження. Поч. у № 31-52, 2012 р.,
№ 1-6, 2013 р.)

16 октября 1925 г. ЦИК СССР своим постановлением полностью удовлетворил тот, как метко заметил относительно российского проекта определения границ на заседании политической комиссии 10 июля 1918 г. С. Шелухин (Мирный переговоры..., 1999. — С. 15), «большой, вовсе не социалистический» аппетит РСФСР. Это вызвало массовые обращения украинского населения ко Всеукраинскому ЦИК и ЦИК Союза ССР, вынудило советские и партийные органы УССР снова и снова обращаться к центру в поисках справедливого урегулирования границ. В частности, в мае 1927 г. в ЦК ВКП(б) с докладной запиской обратился ЦК КП(б)У, в которой последний, опираясь на данные переписи 1926 года, отмечал (Босчко..., 1994. — С. 60): «...к настоящему времени на непосредственно прилегающей к УССР территории РСФСР осталось свыше 2 млн. украинского населения, которое расположено компактными массами в Курской и Воронежской губерниях и Северо-Кавказском крае (ЦДАГО Украины: Ф. 1, Оп. 2, Д. 3144, Стр. 158)». В докладной предлагалось не только передать Украине районы Курщины и Воронежчины, заселенные преимущественно украинцами, но и вернуть переданные РСФСР Шахтинскую и Таганрогскую округа. Это обосновывалось не только этнографическими данными, но и экономической целесообразностью, поскольку «отторжение Шахтинской округи от УССР искусственно делит хозяйственную единицу — Донбасс между двумя республиками, препятствуя работе угольных предприятий и металлургических заводов этого региона» (там же).

Но все эти доводы «украинских товарищей» большевистская верхушка ВКП(б) учитывала не более, чем глас вопиющего в пустыне Каракумов: за высокими стенами Кремля на украинский «глас» вообще не обращали ни малейшего внимания...

А вот какой «критерий» предлагает теперь другой известный русофил Э. Лимонов (настоящая фамилия — Савенко): территории, на которых проживает более чем 50 процентов представителей какой-то нации, должны принадлежать соответствующему национальному государству. А потому, делает вывод отмеченный имярек, в настоящее время украинские Донецкая область и Харьковщина, где большинство составляет русскоязычное население, должны принадлежать России. Но еще в 1913 г. Харьковщина, как отмечал в своем выступлении в IV Государственной Думе Г. И. Петровский (Петровский..., 1974. — С. 11-12), была «чисто украинской» (уверен, солженицины и им подобные даже прочитав это, продолжали бы утверждать «не было»), однако десятилетия жесткой русификации (укр. — *російщення*), конечно, не прошли бесследно.

Попробуем, однако, воспользоваться предлагаемым критерием Лимонова-Савенко. Как отмечал в упомянутой статье Н. А. Скрипник, в 31 из 38 волостей Воронежской губернии преобладают украинцы, причем «в половине из них украинское население достигает 75 процентов и более», в 8 волостях Курской губернии украинское население превышает 50%, «при этом в некоторых из них этот процент поднимается значительно выше, например, в Велико-Троицкой волости — 83,8, в Грайворонской — 86,2, Красно-Ярусской — 88,3, да и в северо-западных округах Северо-Кавказского края (Донецкий, Донской, Таганрогский) из общего количества в 21 район в 9-ти украинцы составляют более чем 75 процентов, а в значительном количестве остальных районов — более половины общего количества населения». На Кубани во второй половине 20-х годов «доля украинцев составляла 61,48%» (Етнос. Нація..., 2000. — С. 134).

Так почему же у этого господина не вызывает возмущения тот факт, что советская Россия фактически аннексировала эти земли? А у Путина поворачивается язык заявить, что Украина «получила» от России огромные территории на востоке и на юге страны...

Исследовав действительную «кухню» этой, так называемой «прирезки» Лениным «нескольких русских областей к Украине», В. Коваленко советует украинцам воспользоваться искренним желанием А. Солженицины видеть Украину «в ее реальных этнических

границах» и предложить ему, «пусть возьмет итоги Вессоюзной переписи населения 1926 года (наиболее полная и честная перепись за весь советский период) и проведет российско-украинскую границу строго по этническому признаку, тогда, — отмечает В. Коваленко (Сосед..., 1995), — к Украине отойдут половина Брянской, Курской и Белгородской областей, почти вся Воронежская и Ростовская области, Краснодарский край полностью и Ставропольский край частично».

[Уже вскоре на своевольном отпавших украинских землях Москва повела себя, как пресловутая лиса в заячьей избушке, переиначивая все на свой манер. В статье о состоянии украинцев в РСФСР, написанной еще в 1928 г., но увидевшей свет только через 67 лет, нарком образования УССР Н. А. Скрипник (1995) приводит, в частности, такой пример: «В Таганрогском округе, где имеется 71 процент украинского населения, после передачи этого округа из состава УССР в состав Северо-Кавказского края РСФСР в конце концов были закрыты все украинские школы, и теперь там нет ни одной украинской школы. Как правило, во всех прилегающих территориях с украинским большинством населения отсутствуют украинская газета, украинский театр, украинская книга, украинский клуб...»]

Но этим вызывающе циничным растаскиванием украинских земель вмешательство московского центра в территориальные дела Украины не ограничилось. Еще одним нарушением ее территориальной целостности сопровождалось образование в 1924 г. Молдавской автономной республики, в состав которой были включены Рыбноводский, Бирзульский, Алексеевский, Аняньевский, Ставропольский районы, части Крутянского, Балтского и Валегуцулевского районов Балтской округи, а также Дубоссарский, Григориопольский, Тираспольский и Слободзейский районы Одесской округи (несколько позже к МАСРР было присоединено и город Балту и его окрестности), где преобладало украинское население (Днистрянский..., 1992. — С. 96-97). Этот процесс «государственного» создания проходил не снизу, а целиком был инспирирован указанием из Кремля (кстати, теперь некоторые московские историки делают вид, будто забыли, что эти украинские земли вместе с их жителями были тогда грубо отобраны Москвой, и лживо-туманно — нет предела изворотливости изобретательности импер-историков и импер-политиков: вспомните придуманный «на злобу дня» термин «недоучет смертей» или странной демографической показателем «количество русских и украинцев», плавное перешедший в... «количество русских» — называют приднастровцев «потомками тех, кто были гражданами России»). Новая территориально-политическая единица — МАСРР — должна была стать плацдармом для дальнейшей внешнеполитической борьбы Москвы за Бессарабию, которая до 1917 г. находилась в составе России.

4.5. ДЕРИБАН УКРАИНЫ НА ФОНЕ «СОБИРАНИЯ ЗЕМЕЛЬ», ИЛИ КАКОЙ ЦЕНОЙ МОСКОВСКИЕ БОЛЬШЕВИКИ «ОГРАДИЛИ СЕБЯ» ОТ НЕМЕЦКОГО ИМПЕРИАЛИЗМА В 1920-м. Как видим, процесс «собираения земель» Москвой и дальше сопровождался привычным безжалостным кромсанием украинской земли. Еще и других щедро ими наделяла: уже в 1667 г. печально известное Андрусовское перемирие между Россией и Польшей, которым Москва расплатилась за свои военные неудачи и в соответствии с которым Правобережная Украина отдавалась Польше, а Левобережная — Москве, раскромсало Украину, что вскоре положило начало трагичному периоду целеустремленного разрушения украинского государства (некоторые историки небезосновательно считают, что, заключив сепаратный Андрусовский договор, Москва нарушила условия Переяславского договора и окончательно отказалась от своих обязательств 1654 года об оказании помощи Украине в борьбе с Речью Посполитой, что, впрочем, не мешало ей кощунственно отмечать юбилей «воссоединения» с «единоверными братьями»). Это правило — расплачиваться за собственные неудачи украинскими землями — в дальнейшем у «братской» империи просто войдет в привычку. Так, например, за свое поражение в авантюрной российско-польской войне 1919-1921 гг. большевистская Россия расплатилась с Польшей Западной Волынью и Западным Полесьем [а президент России Путин, не моргнув глазом, заявит, что Украина «полу-

чила территории (свои, и то не все! — М. Л.) от Польши», не утруждая себя вопросом: а как же они — украинские земли — там оказались; с такой же близостью к истине Болдырев и иже с ним утверждают, будто бы «Сталин присоединил земли Габсбургов»].

А вот с каким самолюбованием Ленин рассказывал активу Московской организации РКП(б) (выступление на собрании 6 декабря 1920 г.) о том, как большевикам удалось отвлечь внимание немцев от Советской России, фактически натравив их на «братскую» Украину (ПСС, т. 42. — С. 57): «Мы сделали огромную уступку немецкому империализму и... [тем] оградили себя. Германия не могла заняться подавлением Советской России ни экономически, ни политически, ей не до того было». Что же, собственно, произошло? А вот что: «Мы ей отдали Украину, откуда сколько хочешь можно взять хлеба и угля, конечно, если уметь взять».

Очень быстро большевики-ленинцы покажут, что они сами действительно-таки — куда тем немцам! — «умеют взять». Сначала московский вождь окропит землю крокодильими слезами относительно коварных намерений подлых «империалистов», которые, оказывается, «хотели вывезти из Украины 60 миллионов пудов хлеба», но, слава Богу, сумели вывезти «всего только 9 миллионов». А в придачу, ехидничает Владимир Ильич, «вывезли такую штуку, которой им не переварить, — вывезли большевизм». Нет, не то, конечно, понимает его, что немцы намерились обработать — и обработали! — украинских крестьян, ведь, как он пишет, «запасы хлеба на Украине огромны», а то лишь, что хлеб этот уже выдесал ему в московских закромах. И жалеет только о том, что «нельзя... взять все сразу» (Ленин про Украину..., част. 2, 1977. — С. 175-176).

Позже, столкнувшись с непомерным корыстолюбием северных «братьев» [...теперь главный вопрос всей Советской власти, вопрос жизни и смерти для нас — собрать с Украины 200-300 млн. пудов», — телеграфирует Ленин 18 мая 1921 г. М. Фрунзе (там же. — С. 399)], украинский крестьянин, вероятно, не раз вспомнил добрым словом «немецких империалистов» с их почти смешными 60 миллионами пудов — да и то в одних только намерениях...

Украину не только обдирали, как липку, но еще и обвиняли... в иждивенчестве, мол, **4.6. «В УКРАИНУ НЕИЗМЕННО ВВОЗИЛОСЬ БОЛЬШЕ ПРОДУКЦИИ, ЧЕМ ВЫВОЗИЛОСЬ?»** Обратимся к фактам. Вот только один небольшой пример из дооктябрьского периода истории Украины — из речи Г. Петровского на заседании IV Госдумы 20 мая 1913 г. (Петровский..., 1974. — С. 11): «В то же время за девять лет с Украины было собрано 3 500 тысяч рублей (огромные средства, как для того времени — докладчик говорит о XVIII ст. — М. Л.) прибыли, а вернулось на разные расходы 1 760 тысяч рублей». Не удивительно, что у Г. Петровского «возникает вопрос, на какие же цели пошла почти половина средств, собранных на Украине»? Отнюдь не на образование! или повышение благосостояния украинского народа, как видно дальше из той же речи: «Политика... в России до сих пор еще приводит славянского крестьянина к намного большему одичанию, чем приводит к этому негров в Америке». И делалось такое перекачивание средств не одну сотню лет!

Да и становление неороссийской, то есть советской, империи не могло состояться без богатой на природные ресурсы Украины, и это прекрасно понимали многочисленные «вожди» большевистского переворота — повторим, как это отмечал в упомянутой «Инструкции агитаторам-коммунистам на Украине» нарком Л. Троцкий: «Помните также, что так или иначе, а нам необходимо возратить Украину России, без Украины нет России, без украинского угля, железа, руды, хлеба, соли, Черного моря Россия существовать не может: она задохнется, а с ней и советская власть, и мы с вами...»

Именно по этой причине «один из самых влиятельных большевистских вождей на Украине» Г. Пятаков призывал «не поддерживать украинцев, поскольку их движение невыгодно пролетариату. Россия не может существовать без украинского сахара, промышленности, угля, зерна и тому подоб-

ное» (Субтельный..., 199. — С. 305).

Не делая ударения на том известном факте, что большевики в Украине осуществляли коллаборационистски пророссийскую, по существу, антиукраинскую политику, обратим внимание на четко очерченные хищнические посяательства. Всяческие разглагольствования касательно «освобождения» украинских трудящихся из-под капиталистического угнетения предначались только для наивных и доверчивых, ибо на самом деле в Украине они видели лишь огромную и богатую кладовую, без ограбления которой их власть была действительно обечена.

И это не было ни малейшим преувеличением: «только Донбасс давал 70% угля, который добывался в романовской империи. Кроме того, из Украины на заводы России в 1915-1916 гг. приходило 96,7% проката, 68% — сортового металла, 81% — олова, 90% — серебра, около 75% чугуна. А еще немало хлеба, спирта и сахара» (Історія України..., 1996. — С. 226). Реальная угроза собственному существованию побуждала к циничной откровенности². Не менее циничными будут и действия, направленные на достижение поставленной цели. И она будет достигнута. «НА ПРОТЯЖЕНИИ МНОГИХ ДЕСЯТИЛЕТИЙ, — справедливо отмечает «центральная» московская газета («Известия», 03.09.1991), — ВСЯ СТРАНА (СССР. — М. Л.) БЕЗ ИСКЛЮЧЕНИЯ ЖИЛА КАРПАТСКОЙ НЕФТЬЮ И ДОНЕЦКИМ УГЛЕМ, КРИВОРОЖСКИМ МЕТАЛЛОМ, НИКОПОЛЬСКИМ МАРГАНЦЕМ, ЗАПОРОЖСКИМ ТИТАНОМ И ФЕРРОСПЛАВАМИ. Украина не щадила себя, не считалась с потерями...»

В 60-70 годы, имея 19% населения Советского Союза, Украина производит около 40% всей советской стали, 34% угля, 51% чугуна. Существуют выразительные доказательства того, — отмечает Орест Субтельный (1991. — С. 455-457), — что Украина постоянно вкладывает в советский бюджет больше, чем получает от него. Американский экономист Холланд Хантер констатирует: «Исключение текущего дохода Украины и использование его в других регионах СССР составляет основную черту экономической истории Украины».

А в благодарности за это, отмечали те же «Известия», «НАЧИНАЯ С 1654 ГОДА, ПРОВОДИЛАСЬ ПЛАНОВЕРНАЯ, ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНАЯ ПОЛИТИКА УНИЧТОЖЕНИЯ УКРАИНЫ КАК НАЦИОНАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА».

Солженицын (1990) сделал заявку на еще одно демографическое «открытие», заявив, что **4.7. на землях Новороссии «СРОДУ СТАРОЙ УКРАИНЫ НЕ БЫЛО».** Так ли это?

Александр Исаевич ничем не аргументировал свое утверждение, вероятно, считая, что его слова — сама истина, а потому подтверждений не требуют. Великие могут себе такое позволить. Но мы всё же зададимся вопросом: а кто же населял эту самую Новороссию в разные времена? И обратимся к установленным фактам.

«В 1763-1764 гг. национальный состав населения Новороссии характеризовался следующими показателями: украинцы составляли 74,81%, русские — 12,05%, «валыхы» — 9,19%, сербы — 2,08%, поляки — 0,83%, болгары — 0,24%, венгры — 0,14%, немцы — 0,09%, татары — 0,06%, грузины — 0,06%, другие — 0,24%» (Заставний..., 1993. — С. 105). А как изменились эти показатели на протяжении следующих полутора веков? По сравнительным показателям переписей 1897 и 1917 годов «численность украинцев выросла... в регионе так называемой Новороссии (Екатеринославская, Херсонская, Таврическая, Бессарабская губернии и Донская область)... на 41,2%. Особенно заметным было увеличение украинцев в Таврической губернии с 611,1 до 900,5 тыс. чел., то есть на 47,36%» (Етнос. Нація..., 2000. — С. 132). А по данным переписи населения в 1926 г., «в степных районах Украины, которые в основном совпадали с Новороссией, насчитывалось 5 568 тыс. чел., в том числе 3 674 тыс. (66%) украинцев, 798 тыс. (14,3%) русских, 396 тыс. (6,1%) евреев, 206 тыс. (3,78%) немцев, 34 тыс. (0,6%) поляков, 460 тыс. (8,3%) представителей других национальностей» (Заставний..., 1993. — С. 106).

(Продовження буде)

¹ О катастрофическом состоянии системы образования украинского народа, к которому его довела «национальная» (читай — антиукраинская) политика Москвы после «воссоединения», рассказал в упомянутой речи на заседании IV Государственной думы России Г. Петровский.

² Вскоре от созерцания неисчерпаемых богатств украинской земли безудержно потечет слюна еще у одного безжалостного освободителя Украины от украинцев — Гитлера. «...В Европе не существует ни одной страны, — убеждал фюрер в октябре 1941 года, — которая могла бы быть в такой мере автаркической (то есть способной к созданию самодостаточной экономики. — М. Л.). Где еще существует регион, в котором выплавляли бы железо более высокого качества, чем украинское железо? Где можно найти больше никеля, угля, марганца, молибдена? Украина имеет такие запасы марганца, что даже Америка идет туда за снабжением.

И, кроме того, еще столько других возможностей!. Мы с трудом вырываем у моря несколько метров земли, мы мучаемся, осваивая болота, тогда как на Украине безгранично плодородная земля, гумус которой местами имеет толщину десяти метров, и эта земля ожидает нас...» (Косик, 1993. — С. 634-635).

В том же — что все украинское «ожидает» их — на протяжении веков убеждала себя и российская власть, и значительная часть российского общества; немало их и до сих пор не в состоянии избавиться от ощущения «законности» этих своих домогательств — вспомните хотя бы печально известное требование, которое в свое время приобрело в России широкое общественное звучание: «Ельцин, заставь хохла кормить Россию!»

НЕРОЗДІЛЬНІСТЬ ПІСНІ ТА ЗЕМЛІ

Пісні змалку чув у рідному домі на Кіровоградщині Микола Москаленко. Коли підріс, почав і сам приєднуватися до домашнього співу, виконував дуетом із матір'ю, в якій був гарний голос, і народні, і сучасні пісні. Любов до них привела його в хор і вокальні гуртки художньої самодіяльності спочатку в сільській школі, а потім — у Мироцькому ветеринарному технікумі на Київщині. Він закінчив сільськогосподарський інститут у Білій Церкві, і в роботі за фахом це пісенне захоплення для душі поступово відійшло на другий план. Він реалізовував себе як ветфельдшер, потім — як зоотехнік, виконував організаторські функції і займався технологічними процесами в тваринництві на посаді заступника генерального директора овочево-молочного тресту в Криму.

Коли вийшов на пенсію, його знову покликано до себе сцена. Прийшов у клуб залізничників Сімферополя і більше не розлучався з піснею. Як один із найактивніших учасників фестивалю-конкурсу «А в тебе є пісня — до душі стежинка», який провела редакція газети «Кримська світлиця» в

2009 році з метою визначення двадцяти найкращих, найпопулярніших і найзнаніших народних та естрадних українських пісень, М. Москаленко назвав у своїх відповідях багато з них і став фіналістом цього народного пісенного хіт-параду. Він виступив у заключному конкурсі вокалістів, проведеному редакцією спільно з Всеукраїнським інформаційно-культурним центром у концертному залі Будинку офіцерів Сімферополя.

Мабуть, цей фестиваль з його найкращою пісенною двадцяткою і прискорив реалізацію аматором задуму записати на компакт-диск частину пісень із свого репертуару, який налічує їх більше ста. А що людина він азартна і не звик уступати свої позиції нікому, то Микола Йосипович довів це своїм електронним продуктом «Ліне пісня українська», з яким прийшов у редакцію «Кримської світлиці». У переліку записаних на диску пісень — 21 назва, тобто на одну більше, ніж у газетному фестивалі-конкурсі. Мовляв, знай наших! А щоб його самого знали в обличчя не лише ми, працівники редакції, запропонував провести пре-

зентацію диска для читачів газети. І минулої п'ятниці, 8 лютого, в нашій «Світлиці» стало тісно від тих, хто відгукнувся на газетне оголошення і прийшов на зустріч з українською піснею.

— Для запису я обрав пісні ліричні та жартівливі, — сказав у своєму вступному слові до слухачів М. Москаленко. — А моя улюблена пісня — «Повій, вітре, на Україну». Нею і відкривається диск.

Він розповів про те, як технічно здійснювався запис в одній із приватних студій Сімферополя, як підбирався музичний супровід до його голосу, і що профінансував увесь цей процес сам із власних заощаджень. Коли ж пісні з диска зазвучали в «Світлиці», їх мимоволі почали підспівувати всі присутні: «Два кольори», «Дивлюсь я на небо», «Черемшина», «Пісня про рушники», «Ніч яка місячна», «Ішов козак потайком», «Із сиром пироги»...

— Микола Йосипович дуже вимогливо підходить до виконання пісень, не копіює відомих артистів, а вносить у мелодію своє інтонаційне забарвлення, вкладає у спів усю душу, — сказав Микола Прищепа, керівник ансамблю «Диво-

грай» Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. — І де б він не виступав у Криму в концертах за двадцять років, що я його знаю, всюди слухачі просять виконати на замовлення українські пісні. Вони подобаються людям.

Щиро привітали М. Москаленка з творчим здобутком представники Кримської філії Наукового товариства ім. Шевченка, Української громади, Кримського об'єднання ветеранів, друзі, сусіди, які до цього дня більше знали його господарське вміння в садівництві, запозичували в нього, як краще вирощувати виноград, овочі в теплиці. Ці матеріальні речі, звичайно, людині потрібні для життя, як хліб, як вода. Однак у кожному з нас живе і прагнення до самореалізації духовної в художньому слові, пісні, декоративному виробі... І пісня чи не найбільше захоплює людей, однак, за словами учасників зустрічі, не завжди та, що звучить нині в ефірі, від якої хочеться вимкнути телевізор чи радіоприймач.

Старше покоління людей виростало на піснях, що будувати і жити допомагали. Цей дух живе в них і нині з любов'ю до рідної землі, до витоків народу, що зберігаються в фольклорі, традиціях, звичаях, обрадах, піснях. Вони наочно демонструють за формою і змістом суть та ознаки українського менталітету, в якому безпідставно не принижуються одні, не возвеличуються інші.

Українська народна пісня від народного виконавця Миколи Йосиповича Москаленка — це відбиток душі нації, чиста криниця, що тамує духовну спрагу, творить почуттєву нерозривність серця і рідної землі.

Валентина НАСТІНА

КОНКУРС!

«КРИМЧАНОЧКА»

Я, Аліме Кемалова, хочу стати журналістом. Цього року закінчу школу в селі Пруді Советського району в Криму.

У мене є певні амбіції, заради яких я готова наполегливо працювати та відстоювати свої позиції, але вони не пов'язані ні з отриманням влади, ні з контролем над людьми. Нічого не очікую та не вимагаю ні від інших людей, ні від світу. Я знаю, чого я хочу, визначаю свої бажання, мрії, свій свідомий намір і роблю те, що сприяє досягненню моєї мети.

Я — не ідеальна і не погана, я — така, яка є. Схильна до гнучкості та динаміки задля найкращого балансування в гармонії між свідомістю та душею (розумом та серцем).

Я — оптиміст по натурі та позитивна людина. Мабуть, більше нема чого додати, бо все інше буде лише подробицями до написаного мною. Захоплююсь журналістикою, люблю організувати різні заходи та брати в них безпосередню участь. В мене є захоплення — я люблю розмовляти на цікаві теми з людьми та пізнавати щось нове для себе з цих бесід, розширювати свій кругозір.

* * *

Упродовж 2013 року в «Кримській світлиці» проходить конкурс духовної краси «Кримчаночка» на кращі фотороботи про кращу половину людства!

У конкурсі можуть взяти участь представниці прекрасної статі з усієї України (а раптом «Світлиця» допоможе дівчатам знайти собі парубків у Криму і справді стати кримчаночками?). Надсилайте нам ваші фотознімки з короткими розповідями про себе, а також творчі доробки, які підкреслюють вашу духовну красу (вірші, пісні, малюнки, вишивки тощо). Найвдаліші роботи будуть відзначені спеціальними призами, а серед десяти кращих красунь, яких визначать самі читачі, наприкінці року буде проведено очний турнір на звання «Кримчаночка-2013». Голосувати за претенденток можна за допомогою SMS на номер (099) 966-66-50; e-mail: kr_svit@meta.ua або листами на адресу редакції з поміткою «Кримчаночка» на конверті. Пам'ятайте: чим більше голосів набере ваша обраниця, тим вагоміші її шанси стати фіналісткою.

Р. С. Запрошуємо потенційних спонсорів долучитися до організації конкурсу і допомогти з призами, щоб свято краси пройшло справді красиво!

МЕЛОДІЯ РІДНОГО ДОМУ

*Пісня — наш паспорт вічний,
Стежка в широкий світ...
Ми не ховали обличчя,
Гордо йшли сотні літ.
Завжди ми накривали
Дружби гостинні столи,
Нас по піснях візвали,
Де б ми-таки не були.
Райдуга в небі висіє,
Граючи в плесхав вод.
Доки живе наша пісня,
Доти живе і народ!*

Те, що «Кримська світлиця» давно вже стала рідним домом для багатьох українців Криму (та й не тільки для них!), — це незапереч-

ний факт. А музика, точніше, українська пісня як складова багатющої музичної культури нашого народу вже вкотре збирала в рідному, напрочуд затишному «світличанському» домі всіх небайдужих кримчан, справжніх поціновувачів пісенної народної творчості. А нагода була вельми значущою: презентація диска «Ліне пісня українська», що власним коштом видав Микола Йосипович Москаленко, співак-самородок, окрилений піснею, людина, музично обдарована, що має талант

від Бога. Як тут не згадати, що Україна згідно з відомою хвилюючою народною легендою отримала в дарунок від Господа справжню перлину своєї культури — українську пісню. Тож недарма кажуть, що вміння співати в українців від Бога. І це повною мірою стосується і Миколи Йосиповича, завдяки таланту якого учасники дійства мали можливість насолоджуватись колоритним звучанням української пісні у виконанні співака-аматора. Своєрідна самобутна манера виконання, потужний вокальний імпульс, ширість емоцій, — все це органічно

перепліталося в канві українських пісенних самоцитів. Слухаючи Москаленка, усвідомлюєш, що наша пісня — найдорожчий і невичерпний народний скарб, неповторне й унікальне мистецтво. А ше, як сказав Іван Драч: «Пісня — це душа. З усіх потреб потреба. Лиш пісня в серці ширить межі неба. На крилах сонце сяйво їй лиша. Чим глибша пісня, тим ясніш душа».

Разом з усіма «світличанами» щиро радію з успіху Миколи Йосиповича, з його першого (будемо очікувати й наступного) творчого пісенного доробку. Дуже вдяч-

на за те, що своєю творчістю він сприяє відродженню пісенної культури, популяризує українську пісню, вдячна за позитивну енергетику і справжню естетичну насолоду.

*Співаймо ж разом і якнайчастіше,
Бо Україна й пісня — найсвятіше.
Хай ці слова усіх нас зіграють,
І буде радісно пісням,
що їх співають!*

З повагою і найкращими побажаннями —
Лариса ДАНИЛЕЙЧЕНКО
м. Сімферополь

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**